

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

DIVADELNÍ FAKULTA

Dramatická umění

Produkce

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

LEKTORSKÉ PROGRAMY ZAMĚŘENÉ NA MLÁDEŽ

v divadelním provozu

Veronika Čefelínová

Vedoucí práce: MgA. David Kašpar

Oponent práce: Mgr. Martina Pecková Černá, Ph.D.

Datum obhajoby: 8.-9. 9. 2022

Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha, 2022

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

THEATRE FACULTY

Dramatic Arts

Arts Management

BACHLEOR THESIS

LECTURER PROGRAMES FOCUSED ON YOUTH

in theatre practice

Veronika Čefelínová

Supervisor of thesis: MgA. David Kašpar

Reviewer: Mgr. Martina Pecková Černá, Ph.D.

Date of defense: 8th – 9th September 2022

Degree granted: BcA.

Prague, 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

LEKTORSKÉ PROGRAMY ZAMĚŘENÉ NA MLÁDEŽ
--

vypracoval(a) samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

.....
podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy, tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Abstrakt

Bakalářská práce se zaměřuje na divadelní lektorství, divadelního lektora a formáty programů, které může využívat. Prostor je věnován také konkrétním podobám lektorské činnosti ve vybraných divadlech. Cílem práce je popsání lektorské činnosti, možností její podpory a také různých přístupů a postupů, které lektoři mohou aplikovat a jejich představení na konkrétních příkladech v případových studiích.

První část práce je věnovaná oboru lektorství, věnuje se divadelnímu lektorovi, jeho vzdělání, náplni jeho práce a různým možnostem spolupráce s institucemi. Obsahuje také možnosti dělení lektorských programů a popis konkrétních formátů.

Další část práce je věnovaná Asociaci divadelních lektorů, která značně podporuje vývoj celého oboru v České republice.

Třetí část je tvořena třemi případovými studiemi. Popisuje vývoj a stav lektorských programů a lektorských oddělení ve třech divadlech – Národním divadle, Národním divadle Brno a Národním divadle moravskoslezském. Každé z nich je v jiné fázi rozvoje lektorských programů a každé k nim přistupuje jinak.

Klíčová slova: divadelní lektor, lektorský program, práce s publikem, rozvoj publika, mládež, Národní divadlo, Národní divadlo Brno, Národní divadlo moravskoslezské

Abstract

The bachelor thesis focuses on theater lecturing, theater lecturers, and the types of programs they can use. One part of the thesis is also dedicated to specific forms of lecturing in selected theaters. The thesis aims to describe the work of a lecturer, the possibilities for its support, various approaches and procedures that lecturers can apply, and their presentation on specific examples in case studies.

The first part of the thesis is devoted to the field of theater lecturing, theater lecturers, their education, the content of their work, and various possibilities of cooperation with institutions. It also contains options for dividing lecturer programs and a description of specific formats.

The second part of the thesis is dedicated to the Association of Theater Lecturers, which significantly supports the development of the entire field of theater lecturing in the Czech Republic.

The third part consists of three case studies. It describes the development and status of lecturers' programs and lecturer departments in three theaters – Národní divadlo, Národní divadlo Brno, Národní divadlo moravskoslezské. Each of them is in a different phase of development of lecturer programs, and each approaches them differently, so it is not a question of comparing them as such but of presenting different options.

Keywords: theater lecturer, lecturer program, work with the audience, audience development, youth, Národní divadlo, Národní divadlo Brno, Národní divadlo moravskoslezské

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu práce MgA. Davidovi Kašparovi za rady a konzultace, Aničce Hrnečkové za pomoc se směřováním práce, lektorkám Daniele von Vorst, Zuzaně Králové, Radce Mackové, Tereze Strmiskové a dramaturgyni Barbaře Gregorové za jejich čas věnovaný rozhovorům a Lucii s Haninou za všechno.

Obsah

ÚVOD	12
1. VYMEZENÍ ZKOUMANÉ OBLASTI A POJMŮ	14
1.1. ZKOUMANÁ OBLAST	14
1.2. CÍLOVÁ SKUPINA	14
1.3. POJMY	15
2. DIVADELNÍ LEKTOR A LEKTORSTVÍ	17
2.1. KDO JE DIVADELNÍ LEKTOR.....	17
2.2. NÁPLŇ PRÁCE A FORMA SPOLUPRÁCE	19
2.3. DIVADELNÍ LEKTOR A MLÁDEŽ	21
3. LEKTORSKÉ PROGRAMY V DIVADLE A JEJICH DĚLENÍ	22
3.1. DĚLENÍ PODLE CÍLOVÉ SKUPINY.....	22
3.2. DĚLENÍ PODLE DÉLKY PROJEKTU	23
3.3. DĚLENÍ PODLE CHARAKTERU PROGRAMU	23
3.3.1. Programy navázané na konkrétní inscenaci.....	23
3.3.2. Programy navázané na konkrétní divadlo nebo scénu.....	24
3.3.3. Programy bez návaznosti na inscenaci	25
3.3.4. Kurzy	25
3.3.5. Další programy a aktivity	26
4. ASOCIACE DIVADELNÍCH LEKTORŮ	27
4.1. ORGÁNY A HOSPODAŘENÍ SPOLKU	27
4.2. ČLENOVÉ A ČLENSTVÍ	28
4.3. ČINNOST	29
4.3.1. Seminář Úvod do práce s publikem.....	30
4.3.2. Kurz základů divadelního lektorství.....	31
4.3.3. Pilotní programy práce s publikem.....	32
5. PŘÍSTUPY TŘÍ VYBRANÝCH INSTITUCÍ K LEKTORSKÝM PROGRAMŮM	34
5.1. NÁRODNÍ DIVADLO	34

5.1.1. ND+	36
5.2. NÁRODNÍ DIVADLO BRNO	36
5.3. NÁRODNÍ DIVADLO MORAVSKOSLEZSKÉ	38
5.3.1. Ateliér pro děti a mládež při Národním divadle moravskoslezském	39
5.4. PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ A ZAŘAZENÍ V ORGANIZAČNÍ STRUKTUŘE	41
5.5. FINANCOVÁNÍ	44
5.6. PR, MARKETING A SPOLUPRÁCE SE ŠKOLAMI	47
5.7. NABÍDKA PROGRAMŮ PRO MLÁDEŽ	49
ZÁVĚR	58
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	59
INTERNETOVÉ ZDROJE	60
DALŠÍ ZDROJE	64
PŘÍLOHY	65

Seznam příloh

Příloha č. 1: Zřizovací listina Národního divadla moravskoslezského

Příloha č. 2: Příloha k Nařízení vlády č. 222/2010 Sb. (výňatek)

Příloha č. 3: Výběr programů z brožury ND: Doprovodné programy ND+

Příloha č. 4: Vybrané programy Ateliéru pro děti a mládež z Výroční zprávy o
činnosti Ateliéru 2018

Seznam zkratek

ND	Národní divadlo
NdB	Národní divadlo Brno
NDM	Národní divadlo moravskoslezské
DAMU	Divadelní fakulta Akademie múzických umění v Praze
KVD	Katedra výchovné dramatiky
JAMU	Janáčkova akademie múzických umění
DF JAMU	Divadelní fakulta JAMU
ADaV	Ateliér Divadlo a výchova
MKČR	Ministerstvo kultury České republiky
DSB	Divadelní svět Brno
ZŠ	základní škola
SŠ	střední škola

Úvod

Tato práce se zabývá lektorskými programy zaměřenými na mládež, jednu z klíčových, ale zároveň nejnáročnějších cílových skupin divadel, se kterou je třeba v rámci rozvoje publika pracovat. Lektorské programy jsou jedním z nástrojů, kterým divadla mohou mládež zapojit do divadelního světa, motivovat ji k návštěvám divadelních představení a vzdělávat ji v oblasti kultury.

Práce rozebírá lektorství a lektorské programy, jejich formáty a způsoby využití a konkrétní příklady realizace a zajištění těchto programů ve třech divadlech v ČR.

Cílem práce je popsat současný stav oboru divadelního lektorství, nové formáty a možnosti lektorů, a především v případových studiích popsat několik různých přístupů ke koncepcím a realizaci lektorských programů v profesionálních repertoárových divadlech, jejich výchozí situaci, vznik platform pro lektorské programy a jejich fungování v současnosti.

Práce by měla přinést inspiraci divadlům, jakým způsobem mohou do svého provozu zapojit lektory a lektorské programy, jak je zaštiťovat, financovat a propagovat a kde hledat podporu.

Obor divadelního lektorství se v České republice rozšiřuje až v posledních deseti letech, a to především v rámci komunity divadelních lektorů, z jejichž iniciativy vznikla v roce 2020 Asociace divadelních lektorů, která vývoji oboru napomáhá. Jednak podporou lektorů a konkrétních institucí, ale hlavně pořádáním přednášek, workshopů a konferencí, kterými se snaží rozšířit povědomí o oboru. Sborníky z konferencí a symposií (pořádaných nejen Asociací) jsou, kromě bakalářských a diplomových prací, téměř jediným zdrojem informací o oboru divadelního lektorství. Česká literatura v tomto oboru v podstatě neexistuje a cizojazyčná literatura často neodpovídá praxi v ČR. Jako zdroje práce tedy využívám především sborníky a brožury, internetové zdroje, bakalářské a diplomové práce a v případových studiích rozhovory s lektorkami a zaměstnanci vybraných divadel.

Mou motivací při výběru tohoto tématu byl pocit, že se v pražských veřejných divadlech mládeži a jejímu rozvoji nevěnuje dostatek pozornosti, což jsem si potvrdila v prvotní rešerši zjištěním, že pražských divadel věnujících mládeži

větší pozornost je minimum. Rozhodla jsem se tedy zkoumanou oblast změnit na národní divadla (Národní divadlo, Národní divadlo Brno a Národní divadlo moravskoslezské), která se lektorským programům pro mládež v různé míře věnují a mohou být inspirací pro další divadla a instituce.

1. Vymezení zkoumané oblasti a pojmů

1.1. Zkoumaná oblast

V první řadě vymezím oblast, které se budu ve své práci věnovat. Zaměřuji se na lektorské programy, jejichž typologii a způsoby dělení rozeberu ve třetí kapitole.

Ve druhé části práce popíšu, jak lektorská oddělení a jejich programy zaměřené na mládež fungují a jsou realizovány ve třech různých divadlech. Vybrala jsem si tři národní divadla v České republice – Národní divadlo, Národní divadlo Brno a Národní divadlo Moravskoslezské. Každé z těchto divadel k lektorství a programům pro mládež přistupuje jinak.

1.2. Cílová skupina

V *Sociologické encyklopedii* Sociologického ústavu Akademie věd ČR je mládež definovaná takto: „termín označující buď nepřesně ohraničenou věkovou skupinu (...), nebo sociální kategorii vymezenou specif. biol., psych. a soc. znaky, tzn. že příslušníky m. spojuje to, že se nalézají ve stejném životním cyklu a že jsou stejnou generací. Věkově i soc. jde o mezivrstvu mezi dětmi a dospělými (...), která má své specif. zájmy, aspirace, postoje (veř. mínění), spol. postavení a svou roli, prestiž. Zvl. status m. vyplývá z toho, že je ve stadiu neúplné nebo odložené ekon. aktivity a profesionální přípravy a že je soc. a ekon. závislá na „světě dospělých“. M. je dynamická a vnitřně velmi variabilní kategorie. V rozmezí svého soc. věku postupně přejímá nové soc. role, osvojuje si soc. mechanismy (...).“¹

Jako mládež budu pro potřeby této práce považovat osoby orientačně ve věku mezi třinácti a devatenácti lety, což přibližně odpovídá žákům a studentům od 7. ročníku ZŠ po maturitní ročník SŠ. Vzhledem k tomu, že divadlo často pracuje se školními třídami a skupinami, je vymezení cílové skupiny pomocí stupňů docházky logické.

¹ Sociologický ústav AV ČR, Sociologická encyklopedie, <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Mládež>, vyhledáno 8. 4. 2022

1.3. Pojmy

Práci s publikem vnímám stejně jako Anna Kekeláková, která ji ve své bakalářské práci popisuje jako vědomé, aktivní a plánované působení na diváka v rámci představení a dalších aktivit v konkrétním divadle, tedy jako prostředek pro zapojení diváků do dění v dané instituci.²

Rozvoj publika můžeme chápat jako nový koncept práce s publikem, který je založen na marketingu a jeho nástrojích. Podle brožury *RE:publikum* se činnosti zahrnuté v rozvoji publika „zaměřují na porozumění publiku a navázání jeho blízkého – a především dlouhodobého – vztahu s umělci a organizacemi.“³ Koncept rozvoje publika sleduje jeho potřeby a přání, reflektuje je a zohledňuje při plánování aktivit v oblastech dramaturgie a programu, marketingu a provozu.

Doprovodný program lze vnímat jako veškeré umělecké, společenské, vzdělávací a podobné aktivity, které jsou navázané na hlavní program (tedy činnost, pro kterou byla instituce založena) a různými způsoby ho rozvíjí.⁴ Pokud chceme tuto činnost brát jako nedílnou a důležitou součást kulturní instituce, slovo *doprovodný* nemusí být nejlepší volbou, protože může evokovat nedůležitost a postradatelnost těchto aktivit.

Lektorský program je dle mého názoru tedy vhodnějším pojmenováním umělecko-vzdělávacích aktivit, které v instituci (divadle) připravuje divadelní lektor (případně dramaturg nebo jiný zaměstnanec/spolupracovník, který je kompetentní pro přípravu programů tohoto typu) v rámci rozvoje publika a práce s ním.

Zda programy pojmenovávat doprovodné nebo lektorské záleží na dané instituci a na cílech těchto programů. Velmi zjednodušeně můžeme zařazení programů rozdělit do dvou modelů. „Bud' jsou stále vnímány spíše jako doprovodné, neboli poněkud druhořadé, nebo jsou klíčovou součástí dané instituce.“⁵

² Kekeláková, A. Práce s publikem v profesionálním divadle pro děti. (Bakalářská práce), Brno: JAMU, 2016

³ Gavrylyuk, Z. Re:Publikum: možnosti spolupráce s publikem ve 21. století. 2., dopl. vyd. (elektronicky). [Praha]: Institut umění – Divadelní ústav, [2013]. 4 s. ISBN 978-80-7008-319-2.

⁴ Černá, T. Doprovodné programy divadel – příležitost pro rozvoj divácké obce divadel. (Diplomová práce), Praha: AMU, 2016

⁵ Kottová, K. Instituce a divák. [Praha]: Display, [2019]. Cumulus. 75 s. ISBN 978-80-906381-8-1.

Vzdělávací program můžeme vnímat jako činnost, při které lidé prochází vědomým procesem učení. „Neformální vzdělávání v práci s mládeží je plánovaný a strukturovaný proces, kde je jasně definované, kam má vzdělávání směřovat a jaké kompetence má účastníkům přinést.“⁶

Edukace je pojem, který se používá pro označení výchovně-vzdělávacího procesu.⁷

Edukační program je tedy programem výchovně-vzdělávacím. Stejně jako u vzdělávacího programu má definované cíle, vymezené prostředky, kompetence účastníků a podobně.⁸

Lektorské oddělení je pojem, který v práci používám pro skupinu zaměstnanců a spolupracovníků zařazenou v organizační struktuře divadla jako samostatné oddělení, jehož činnost se zaměřuje na tvorbu dlouhodobé koncepce lektorských programů a jejich realizaci.

⁶ Pešek, T., Škrabský, T., Novosádová, M., Dočkalová, J. Slabikář neformálního vzdělávání v práci s mládeží. [Praha]: Asociace neformálního vzdělávání (ANEV), [2019]. ISBN 978-80-907579-0-5.

⁷ Kolář, Z. Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel. [Praha]: Grada, [2012]. 36 s. ISBN 978-80-247-3710-2.

⁸ Tamtéž

2. Divadelní lektor a lektorství

2.1. Kdo je divadelní lektor

Na mezinárodním sympoziu *Cesty ke spolupráci divadel a škol v českém a německém kontextu*, které proběhlo v dubnu roku 2014, pospala divadelní lektorka a zakladatelka Ateliéru pro děti a mládež při NDM Tereza Strmisková divadelního lektora jako „přirozenou součást divadelního provozu.“⁹ Do pracovní náplně lektora podle ní patří příprava a realizace umělecko-edukativních programů, a to jak pro školy, tak pro širokou veřejnost. Svou prací podporuje schopnost vnímat a porozumět dramatickému umění, podporuje zájem o divadlo jako umění i o divadlo jako kulturní instituci, včetně jeho provozu a profesí. „Divadelní lektor tedy primárně nesměřuje k uměleckému vzdělávání (tj. k výchově mladých uměleckých talentů, k podpoře dovedností a schopností v určité umělecké oblasti), ale ke vzdělávání kulturnímu: k výchově kulturně aktivních a kriticky smýšlejících diváků, k tvorbě jejich vazby a vztahu k umění jako takovému,“¹⁰ dodává.

Divadelní lektor prostřednictvím programů rozvíjí nejen diváka a jeho pohled na inscenace nebo na divadlo jako umění, ale také jeho vztah k divadlu jako instituci. Je zprostředkovatelem dialogu mezi danou scénou a jejími diváky, reflektuje podněty a potřeby obou stran. Vybízí diváky k aktivnímu zapojení a nejen k pasivnímu konzumování obsahu, podněcuje diskusi, rozvíjí témata inscenací, pomáhá zpřístupnit divadlo novým divákům. Buduje silnou diváckou základnu, rozšiřuje ji a pečuje o ni.

To vše dělá pomocí umělecko-vzdělávacích projektů, jako jsou workshopy, dílny a diskuse k inscenacím, dlouhodobé vzdělávací kurzy nebo vedení amatérských souborů a přípravných kurzů. Detailněji se budu různým typům programů věnovat v další kapitole.

Zde příkládám seznam definovaných vědomostí a vlastností, které jsou podle Daniely von Vorst, divadelní lektorky a předsedkyně Asociace divadelních lektorů, důležité a divadelní lektor by jimi měl disponovat:

⁹ Bravencová, M. Mapování vzniku a činnosti Ateliéru pro děti a mládež při Národním divadle moravskoslezském (Bakalářská práce), Brno: JAMU, 2015, 15 s.

¹⁰ Tamtéž

„Vzdělání a vědomosti divadelního lektora:

- Teoretické znalosti a praktické zkušenosti s divadelní pedagogikou
- Pedagogické minimum
- Základy obecné, vývojové a sociální psychologie
- Orientace v dějinách divadla a literatury
- Přehled o učivu v předmětu literatura a o rámcových vzdělávacích programech

Osobnost divadelního lektora:

- Umělecké předpoklady – schopnost rozboru a vlastní interpretace dramatického textu
- Přirozená autorita a schopnost vedení práce se skupinami
- Komunikační a organizační dovednosti
- Kreativita a invenčnost
- Schopnost uvažovat v širších souvislostech¹¹

S ohledem na poslední dva roky (pandemie covid-19, ruská invaze na Ukrajinu) bych určitě doplnila, že lektor musí být schopen rychle reagovat na společenskou a světovou situaci a náhlé změny. Doba pandemie rozšířila pole působnosti lektorů o další možné formáty programů a možnosti udržování kontaktu s diváky, ale lektori se téměř bez přípravy museli přizpůsobit situaci a pokračovat ve své činnosti úplně jiným způsobem, než byli do té doby zvyklí.

Vzdělání v oblasti divadelního lektorství nabízí především Katedra výchovné dramatiky (KVD) na DAMU a Ateliér Divadlo a výchova (ADaV) na JAMU.

Asociace divadelních lektorů ve spolupráci s KVD DAMU otevřela pro studenty vysokých škol v akademickém roce 2021/2022 seminář Úvod do práce s publikem, který je určen především pro studenty jiných oborů. Pro zájemce, kteří už v divadlech pracují (zejména dramaturgové, režiséři nebo pracovníci marketingu či obchodních oddělení) připravuje Asociace specializovaný kurz.¹²

Aktivitám Asociace divadelních lektorů se budu věnovat ve čtvrté kapitole.

¹¹ Černá, T. Doprovodné programy divadel – příležitost pro rozvoj divácké obce divadel. (Diplomová práce), Praha: AMU, 2016, 47 s.

¹² Asociace divadelních lektorů, Naše aktivity, <https://divadelnilektori.cz/node/12>, vyhledáno 23. 3. 2022

2.2. Náplň práce a forma spolupráce

Jak uvádí brožura *Divadelní lektor: inspirace pro práci s publikem*, „Práce divadelního lektora je úzce provázána s mnoha oblastmi divadelní práce, což ji činí nedílnou součástí divadelního organismu. Zároveň bývá divadelní lektor sám člověkem mnoha profesí: je učitelem, umělcem, produkčním, náborářem, tajemníkem, zabývá se fundraisingem, PR strategiemi, žádostmi o granty atd.“¹³ Do náplně práce divadelního lektora nespadá jen vytváření koncepce programů a jejich edukačního obsahu, ale také celková realizace, propagace, financování, nábor účastníků atd. Samozřejmě při tvorbě koncepce i programů spolupracuje s ostatními úseky divadla, ale sám lektor musí všechny složky divadelního provozu znát. Jak ve své diplomové práci uvádí Daniela von Vorst, „Na rozdíl od divadelního provozu, kde se o jednotlivé umělecké, technické, propagační a ekonomické záležitosti starají specializovaná oddělení, divadelní lektor si v mnohém musí vystačit sám, Je tak částečně dramaturgem, režisérem, výtvarníkem, produkčním i sekretářkou.“¹⁴

Náplň práce lektora se také odvíjí od modelu spolupráce s danou institucí. Kamila Kostřicová ve svém textu *Divadlo ve výchově se zaměřením na recepci a reflexi divadelního díla ve spolupráci s Národním divadlem moravskoslezským v Ostravě* vytyčuje čtyři úrovně spolupráce:

Minimální spolupráce

V této úrovni spolupráce lektor funguje samostatně a nezávisle na instituci, v extrémním případě neprobíhá ani žádná komunikace mezi institucí a lektorem a program, nejčastěji dílna, funguje úplně mimo divadlo. Příprava ani realizace se divadla nijak netýká a nezasahuje do jeho provozu. Lektor má naprostou volnost ve výběru divadla a inscenace, ke které program připravuje. Úskalím ale může být nedostatek informací o inscenaci, jejím vzniku a uměleckém záměru.

¹³ Hrnecková A., Macková R., Strmisková T., *Divadelní lektor“ inspirace pro práci s publikem*, https://drive.google.com/file/d/1Ch5MZ3QeZCsWBftXfA_fMN59kubCNwnS/view, vyhledáno 23. 3. 2022.

¹⁴ Černá, T. *Doprovodné programy divadel – příležitost pro rozvoj divácké obce divadel*. (Diplomová práce), Praha: AMU, 2016, 47 s.

Nezávislá spolupráce

Příprava programu funguje stejně nezávisle na divadelním provozu jako v případě první úrovně, ale na základě komunikace lektora s divadlem. Díky spolupráci se lektor může spojit s tvůrci inscenace a získat další informace.

Externí spolupráce

V této úrovni lektor funguje jako externí spolupracovník divadla. Program je oficiální součástí nabídky dané instituce a je nabízen jejím jménem. Výhodou je stále částečná nezávislost lektora, který ale může být součástí inscenace od jejího vzniku. V ideálním případě lektor spolupracuje s divadlem, se kterým je ideově i umělecky spřízněn.

Stálá spolupráce

Lektor je stálým zaměstnancem či spolupracovníkem divadla a tvoří programy v rámci dlouhodobé koncepce. Má mnohem větší povědomí o instituci a často se zapojuje i do dalších činností a aktivit.¹⁵

Působení lektora v instituci lze dělit také podle formy pracovní spolupráce. Může jít o externí spolupráci, kdy je lektor pouze dodavatelem služeb nebo v instituci působí na základě dohody o provedení práce / dohody o pracovní činnosti nebo je v ní zaměstnán na hlavní pracovní poměr. Do roku 2010 v katalogu prací neexistovala pro lektory samostatná pracovní pozice. Byla tam zařazena až Nařízením vlády č. 222/2010 Sb., kterým se stanovil katalog prací ve veřejných službách a správě. V něm je poprvé uvedena pracovní pozice "Edukátor v kultuře". Může spadat do 8.-12. platové třídy. Nařízení konkrétně definuje pracovní náplň edukátora v rámci dané třídy (viz příloha).¹⁶

¹⁵ Kostřicová, K.: Divadlo ve výchově se zaměřením na recepci a reflexi divadelního díla ve spolupráci s Národním divadlem moravskoslezským v Ostravě, <https://docplayer.cz/1003233-Kamila-kostricova-divadlo-ve-vychove-se-zamerenim-na-recepci-a-reflexi-divadelniho-dila-ve-spolupraci-s-narodnim-divadlem-moravskoslezskym-v-ostrove.html>, vyhledáno 23. 3. 2022

¹⁶ Nařízení vlády č. 222/2010 Sb., Nařízení vlády o katalogu prací ve veřejných službách a správě, <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2010-222>, vyhledáno 28. 6. 2022

2.3. Divadelní lektor a mládež

Spolupráce se školami a podpora mladého publika je klíčovou oblastí práce lektora. V českém školském vzdělávacím systému vzdělání v oblasti divadla stále není ukotveno a často se z výuky vytrácí úplně. Jediné setkání s divadlem v rámci výuky je tedy během hodin literatury (některé školy mají volitelný/nepovinný předmět Dramatická výchova, častěji se však jedná o placený mimoškolní kroužek).

Lektorská oddělení si nedávají za cíl nahradit tuto absenci ve vzdělávacím systému, ale snaží se svým programem, a především svým přístupem žákům a studentům napomoci vytvořit si k divadlu osobní vztah.¹⁷

Právě děti a mládež jsou jednou z největších a nejčastějších cílových skupin divadelních lektorů. Práce s nimi totiž do velké míry ovlivňuje budoucí publikum a je tedy třeba se jim věnovat. Daniela Fialová ve své magisterské práci uvádí, že „zařazení vzdělávacích programů seznamujících dětské návštěvníky nejen s tím, jak vnímat různé umělecké formy, je tedy vhodným způsobem jak vychovávat budoucí generaci návštěvníků a případně i dárců. Takové programy mají hlubší, než jen krátkodobě marketingový smysl. Vzdělávací programy seznamující děti s tím, jak vnímat umění, a kulturní instituce se díky tomu stávají otevřeným místem setkávání a přispívají ke zvyšování kvality kulturního vzdělávání.“¹⁸

¹⁷ Hrnečková A., Macková R., Strmisková T., Divadelní lektor: inspirace pro práci s publikem, https://drive.google.com/file/d/1Ch5MZ3QeZCsWBftXfA_fMN59kubCNwnS/view, vyhledáno 23. 3. 2022.

¹⁸ Fialová, D. Kulturní vzdělávání – Koncepční spolupráce základních škol a kulturních institucí v Praze. (Magisterská práce), Praha: AMU, 2015, 13 s.

3. Lektorské programy v divadle a jejich dělení

Divadelní lektorství je u nás poměrně nový obor, neexistuje k němu téměř žádná literatura (mimo brožur, sborníků příspěvků a výstupů ze symposií) a pojmy a názvy konkrétních programů nejsou pevně ukotveny. Neexistuje jedno univerzální dělení nebo terminologie, která by se plošně používala. Nicméně existují ustálené koncepty programů, které v různých obměnách a formách využívá většina lektorů. Ty nejběžnější z nich uvedu a popíšu v této kapitole.

Lektorské programy můžeme dělit na základě několika kritérií:

3.1. Dělení podle cílové skupiny

Jako první uvádím dělení podle cílové skupiny, tedy skupiny, pro kterou jsou dané programy primárně (anebo výlučně) určeny. Určení cílových skupin je spolu s cílem/cíli práce s publikem první z věcí, které by si mělo divadlo/lektor definovat. Tyto dvě věci jsou odrazovým můstkem pro vytvoření konceptu projektu. Podle cílů a vybrané skupiny účastníků může lektor vybrat nejvhodnější typ programu.

Nejčastěji se divadelní lektoři zaměřují na školy. Většinou můžeme vidět programy zaměřené především na 2. stupeň ZŠ nebo SŠ. Do cílové skupiny *školy* ale můžeme zařadit i pedagogy, jelikož právě na nich často stojí reflexe divadelního zážitku a další práce s ním. „Mnoho divadel klade důraz právě na vzdělávání a osvětu mezi učiteli. Zsvěcený učitel je klíčem k práci se samotnými studenty. Pedagog by neměl fungovat jen jako člověk, který třídu do divadla přivede, ale měl by být také průvodcem, který své svěřence na návštěvu připraví a pak je následně schopen s nimi jejich zážitek zreflektovat,“¹⁹ uvádí Tereza Černá ve své diplomové práci.

Dalšími cílovými skupinami jsou děti, dospělí, senioři, celé rodiny nebo také například diváci se specifickými potřebami.

¹⁹ Černá, T. Doprovodné programy divadel – příležitost pro rozvoj divácké obce divadel. (Diplomová práce), Praha: AMU, 2016, 50 s.

3.2. Dělení podle délky projektu

Dalším kritériem dělení může být délka programu/projektu. Jedná se o krátkodobé programy nebo dlouhodobé projekty. Krátkodobé programy probíhají v řádu hodin. Mezi nejčastější formáty patří workshopy, dílny, diskuse nebo setkání s umělci.

Dlouhodobým programem/projektem se rozumí soustavná práce s určitou skupinou účastníků. Jednotlivé části programů na sebe navazují a dávají dohromady kompaktní, ucelený program. Často je jedná o půlroční/celoroční kurzy, ale můžeme sem také zařadit letní divadelní školy nebo vedení neprofesionálních divadelních souborů. Marie Bravencová ve své bakalářské práci dělí dlouhodobé programy na dvě podskupiny: jeden typ programů probíhá na bázi neformálního vzdělávání během výuky, druhým typem jsou programy, které jsou považovány za volnočasové aktivity. Do skupiny projektů, které probíhají v rámci výuky řadí sérii workshopů, které absolvuje třídní kolektiv, nebo nazkoušení inscenace pod vedením lektora. Do skupiny volnočasových aktivit zařazuje právě letní školy pro pedagogy, příměstské divadelní tábory pro děti nebo vedení amatérských souborů v zázemí profesionálního divadla.²⁰

3.3. Dělení podle charakteru programu

Nejkonkrétnější dělení programů je samozřejmě podle jejich charakteru a podoby. Zde uvádím výčet nejběžnějších formátů, které jsem rozdělila do pěti podkapitol, ve kterých nastíním, jak dané programy mohou vypadat a co může být jejich cílem.

3.3.1. Programy navázané na konkrétní inscenaci

Dramaturgický/lektorský úvod

Odehrává se těsně před představením, trvá většinou od třiceti do šedesáti minut. Vede ho dramaturg dané inscenace (případně lektor nebo režisér), který divákům poskytne doplňující informace nejen o inscenaci a jejím režijně-dramaturgickém

²⁰ Bravencová, M. Mapování vzniku a činnosti Ateliéru pro děti a mládež při Národním divadle moravskoslezském (Bakalářská práce), Brno: JAMU, 2015

pojetí, ale i o předloze, autorovi, nebo dobovém a současném kontextu. Zdůrazní důležitá témata, která se v inscenaci odráží a odpoví divákům na jejich otázky.

Diskuse/debata po představení (s tvůrci)

Diskuse po představení je prostorem pro setkání diváku s tvůrci a jejich výměnu podnětů. Diváci zde reflektují zhlédnuté představení, což je cenná zpětná vazba pro tvůrce. Ti mohou naopak divákům přiblížit svůj záměr, vysvětlit nepochopené a zodpovědět všechny otázky. Divák tedy odchází obohacen o nové pohledy na inscenaci (ať už tvůrců nebo dalších diskutujících diváků), tvůrci obohaceni o divácký názor, se kterým mohou pracovat v další tvorbě.

Tvůrčí dílna/workshop k inscenaci

Formát tvůrčí dílny nebo workshopu k dané inscenaci je vhodný především pro děti a mládež. Přípravován je především pro školní kolektivy. Zaměřuje se v podstatě na totéž jako dramaturgický úvod nebo diskuse po představení, jen forma provedení je jiná, často interaktivnější a participativnější. Dílna před zhlédnutím inscenace by měla účastníkům přiblížit tematickou rovinu inscenace, dobový kontext a zkrátka děti a mládež připravit na to, co uvidí, ale nesmí účastníkům prozradit vše a vnučovat určitý pohled na inscenaci. Pokud se dílna koná až po konci představení, jejím obsahem je především reflexe zhlédnutého představení a rozvíjení témat, které se v inscenaci objevují.

3.3.2. Programy navázané na konkrétní divadlo nebo scénu

Prohlídky divadla

Oblíbeným a divácky atraktivním formátem jsou divadelní prohlídky komentované průvodcem (lektorem, pracovníkem divadla nebo i hercem). Diváci se kromě historie daného divadla dozví i o jeho fungování a seznámí se s profesemi, které se v divadle vyskytují. Prohlídky jsou vcelku nenáročným programem, který zařazují i divadla, která se jinak lektorským programům nevěnují, často při příležitostech jako je například Noc divadel.

3.3.3. Programy bez návaznosti na inscenaci

Tematické workshopy

Workshopy zaměřené na konkrétní témata se často věnují historickým nebo společenským tématům. Může se jednat o programy spojené s významným výročím, historickou událostí, aktuální situací nebo programy na témata jako je svoboda a demokracie.

Workshopy zaměřené na rozvoj dovedností

Rozvojové workshopy v divadlech přibližují účastníkům práci jednotlivých profesí, se kterými se v divadelním prostředí mohou setkat, a nabízí jim možnost si tuto práci vyzkoušet. Jedná se například o workshopy herectví, tance, tvůrčího psaní, scénografie nebo výroby loutek.

3.3.4. Kurzy

Kurzy

Kurzy navštěvuje vždy jedna neměnná skupina lidí, která během kurzu poznává divadelní prostředí a v podmínkách profesionálního divadla většinou společně tvoří určitý výstup, například inscenaci.

Letní školy

Letní školy můžeme chápat jako několikadenní intenzivní tematický workshop, buď zaměřený na jedno téma po celou dobu konání, nebo rozdělený do tematických bloků. Koná se v době letních prázdnin.

3.3.5. Další programy a aktivity

Podcasty a videa

V posledních letech se mezi lektorské programy zařadily také podcasty a videa. Mohou sloužit jako videodílky, lektorské úvody a představení konkrétní inscenace, ale také například jako forma představení různých divadelních profesí, dramát z maturitní četby nebo témat souvisejících s divadlem a kulturou.

Partnerská škola

Dlouhodobé partnerství s vybranou školou nebo školami, které během určitého časového úseku, zpravidla jedné sezóny, navštěvují divadelní představení doplněné o lektorské programy. Často je součástí spolupráce také tvorba vlastních divadelních projektů.

Pracovní a metodické listy

Pracovní a metodické listy jsou vhodným doplňkem inscenací nebo dalších lektorských programů. Pracovní listy pro děti a mládež obsahují základní informace o inscenaci a interaktivní prvky – doplňující otázky nebo úkoly. Prostřednictvím listu jsou dětem dodány všechny potřebné informace, které by jinak byly řečeny na tvůrčí dílně nebo během lektorského úvodu. Jejich výhodou je především to, že nejsou časově vázány na lektory ani na prostory.

Metodické listy, které jsou určeny pro pedagogy, obsahují kromě základních informací o inscenaci, předloze a autorovi především návodné aktivity, které dále rozvíjí témata inscenace. Jsou inspirací a návodem pro další práci se zhlédnutým představením.

Vzdělávání pedagogů

Mezi lektorské programy patří i vzdělávání pedagogů, které má mnoho podob. Kromě již zmíněných metodických listů se může jednat o semináře, workshopy, kurzy a podobné formáty, které mají pedagogům ukázat možné způsoby práce se žáky a studenty, jak je připravit na návštěvu divadla a konkrétního představení, jak zhlédnuté představení reflektovat a jak následně pracovat s tématy ve výuce.

4. Asociace divadelních lektorů

S narůstajícím zájmem o lektorské programy se rozvíjí i komunita divadelních lektorů a roste jejich potřeba sdílet své zkušenosti a rozvíjet další aktivity. Proto v roce 2020 vznikla Asociace divadelních lektorů, které se budu věnovat v této kapitole.

Asociace divadelních lektorů, z. s. už třetím rokem sdružuje nejen divadelní lektory (fyzické osoby), ale také profesionální divadla, vysoké umělecké školy (prostřednictvím zástupců) a další osoby, které se o divadelní lektorství zajímají. Mezi cíle asociace patří rozvíjet a podporovat obor divadelního lektorství, podporovat členy Asociace ve spolupráci s kulturními a vzdělávacími institucemi v ČR i za hranicemi, sdružovat členy a podněcovat je ke sdílení zkušeností a příkladů dobré praxe, propojovat je a poskytovat poradenství. Jako poslední ve výčtu cílů uvádí zastupování zájmů Asociace a jejích členů, a to formou jednání s jinými profesionálními asociacemi a dalšími institucemi (divadla, veřejné kulturní a vzdělávací instituce, úřady a orgány správy ČR).²¹

Hlavním impulsem pro založení Asociace byla potřeba lektorů setkat se s dalšími lektory, sdílet zkušenosti, rozvíjet obor a rozšiřovat povědomí o práci s publikem v České republice. U vzniku Asociace bylo pět zakladatelských institucí – Národní divadlo, Národní divadlo moravskoslezské, Divadlo Drak, Divadelní fakulta JAMU (Ateliér Divadlo a výchova) a DAMU (Katedra výchovné dramatiky).²²

4.1. Orgány a hospodaření spolku

Asociaci tvoří tři orgány. Výkonným orgánem je Rada Asociace, která řídí činnost spolku a zastupuje jeho členy ve vztahu k veřejnosti. Rada má pět členů, kteří jsou voleni na členské schůzi, vždy na pět let a mohou být voleni opakovaně. Členové rady volí předsedu/předsedkyni Asociace, který/á je statutárním orgánem spolku a zastupuje Asociaci ve všech záležitostech. Mezi povinnosti a kompetence Rady Asociace patří například příprava koncepce činnosti Asociace, komunikace s veřejností, vydávání vyjádření k aktuálním tématům, schvalování

²¹ Stanovy Asociace divadelních lektorů, z. s., <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=61017547&subjektId=1079735&spis=1207492>, vyhledáno 26. 3. 2022

²² Asociace divadelních lektorů, Vznik, <https://divadelnilektori.cz/vznik>, vyhledáno 26. 3. 2022

nových členů a projednávání podnětů členů. Také odpovídá za hospodaření organizace, předkládá ke schválení členské schůzi rozpočet, schvaluje a vydává výroční závěrečnou zprávu a schvaluje zavedení nebo rozšíření vedlejší doplňkové činnosti.

Nejvyšším orgánem spolku je Členská schůze, která je svolána předsedou/předsedkyní minimálně jedenkrát ročně. Členská schůze je usnášeníschopná v případě, že je přítomna více než jedna třetina řádných členů a alespoň 3 členi Rady. Toto ustanovení ovšem platí pouze 30 minut od začátku schůzce. Po uplynutí této doby je členská schůze usnášeníschopná nehledě na počet přítomných členů. Členská schůze se schází z těchto důvodů: zhodnocení fungování a hospodaření spolku, schválení případných změn ve stanovách, schválení dokumentů a rozpočtu, schvalování koncepce na další období.²³

Hlavní činnost Asociace je spojena s náklady, a proto může spolek vykonávat vedlejší činnost, jejíž výnosy využije na podporu hlavní činnosti nebo k úhradě nákladů na správu spolku. Příjmy Asociace mohou tvořit členské příspěvky, dary, dědictví, sponzorské dary, dotace, výnosy z akcí pořádaných Asociací a příjmy z vedlejší doplňkové činnosti. O užití finančních prostředků rozhoduje Rada Asociace podle členskou schůzí schváleného ročního rozpočtu. Finance může poskytnout pouze pro cíle, které korespondují s cíli Asociace.

4.2. Členové a členství

V současné době má Asociace 40 členů. Je jimi 17 profesionálních divadel, profesionální umělecké uskupení Fysioart, DAMU (KVD), JAMU (Ateliér Divadlo a výchova), Ateliér Národního divadla moravskoslezského a 19 lektorek a lektorů. Všechna tři divadla (ND, NdB, NDM + Ateliér NDM), kterým se budu věnovat v případových studiích, členy Asociace jsou, stejně tak jejich někteří lektoři.²⁴

Členství se dělí na tři statusy – řádný člen, podporovatel a čestný člen. Řádným členem se může stát pouze divadelní lektor nebo zástupce divadelní, popřípadě vzdělávací instituce, která působí v kulturní oblasti se zájmem o divadelní lektorství. Podporovatelem se může stát jakákoliv fyzická nebo právnická osoba,

²³ Stanovy Asociace divadelních lektorů, z. s., <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=61017547&subjektId=1079735&spis=1207492>, vyhledáno 26. 3. 2022

²⁴ Asociace divadelních lektorů, Členové <https://divadelnilektori.cz/clenove>, vyhledáno 26. 3. 2022

kteřá se o obor divadelního lektorství zajímá a čestným členem se dle stanov může stát „významná osobnost z oblasti divadelního lektorství či kulturního světa v ČR i v zahraničí.“²⁵

4.3. Činnost

Ve stanovách Asociace rozděluje svou činnost do šesti bodů:

- 1) Šíření povědomí o oboru divadelního lektorství, čehož dosahuje pořádáním nebo podporou vzdělávacích akcí, workshopů, přednášek, symposií a podobně. Dále také obor prezentuje v médiích, vytváří a vydává informační materiály a odborné publikace.
- 2) Podpora dalšího uměleckého rozvoje a odborného vzdělávání svých členů, která spočívá především ve zprostředkování dalšího vzdělávání – pořádání workshopů, seminářů, konferencí nebo zprostředkování hospitací a stáží, jak v ČR, tak v zahraničí.
- 3) Komunikace se zástupci kulturních a vzdělávacích institucí, kterým Asociace poskytuje poradenství, konzultace a podporu jejich lektorů či lektorských oddělení.
- 4) Komunikace s orgány veřejné správy ČR, což spočívá v osvětě a propagaci přínosu oboru divadelního lektorství. Dále se účastní jednání týkajících se oblasti zájmů Asociace a oboru.
- 5) Vytváření a správa databáze kontaktů a dokumentace práce členů Asociace.
- 6) Shánění a hospodaření s finančními prostředky a dary pro zajištění fungování Asociace a akcí, které pořádá.²⁶

V letech 2021 a 2022 může Asociace rozšířit své aktivity, a to díky finanční podpoře EHP (Evropského hospodářského prostoru) a Norských fondů, která činí 1,285 milionu korun. Jedná se o kurz divadelního lektorství pro výkonné umělce a zaměstnance divadel, kde budou školeni noví divadelní lektoři a lektorky. Druhou aktivitou je mezioborový seminář na KVD DAMU – *Úvod do práce s publikem*.

²⁵ Stanovy Asociace divadelních lektorů, z. s., <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=61017547&subjektId=1079735&spis=1207492>, strana 2, článek 5, vyhledáno 26. 3. 2022

²⁶ Stanovy Asociace divadelních lektorů, z. s., <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=61017547&subjektId=1079735&spis=1207492>, vyhledáno 26. 3. 2022

Díky této finanční podpoře také budou v těchto dvou letech ve vybraných českých divadlech realizovány pilotní programy práce s publikem včetně analýzy potřeb daného divadla a jeho divácké komunity. Asociace tak reaguje na nedostatek kvalifikovaných divadelních lektorů a na zvyšující se zájem o práci a rozvoj publika ze strany divadel.²⁷

„Chceme iniciovat vznik nových lektorských projektů, dodat chuť a odvalu k zapojení divadelního lektora do života divadelní instituce. Jsme přesvědčeni, že je to právě divadelní lektor, kdo by mohl v současné pandemické realitě hledat a nacházet nové způsoby práce s divadelním publikem a být pro divadla dalším opěrným bodem při komunikaci s divákem,“ komentuje poslání neziskové organizace předsedkyně Rady Asociace divadelních lektorů Daniela von Vorst.²⁸

4.3.1. Seminář Úvod do práce s publikem

Jak už jsem uvedla ve 2. kapitole, studenti vysokých škol mohou v akademickém roce 2021/2022 navštěvovat seminář *Úvod do práce s publikem* pod vedením Anny Hrneckové, divadelní lektorky, spoluzakladatelky lektorského oddělení v Divadle Drak a externí pedagožky Katedry výchovné dramatiky DAMU.

Kapacita kurzu (15 osob) byla naplněna a účastní se ho studenti pěti různých škol, šesti fakult a čtrnácti studijních oborů.²⁹

Seminář je dvousemestrální a studenti se během něj seznámí s oborem divadelního lektorství jako takovým, s jeho základními principy a s konkrétními projekty v ČR i zahraničí. Mimo to také s možnostmi práce s publikem, kdy se z role pasivního konzumenta divák stává aktivním partnerem tvůrců. Dále se seminář zaměřuje na dovednosti, které pomáhají definovat potřeby daného divadla a vytvořit koncepci jak jednotlivých programů, tak celých lektorských oddělení a jejich nabídky.

Kromě teoretických přednášek mají studenti také možnost účastnit se společně představení a lektorských programů k nim vytvořeným. Výstupem ze semináře je

²⁷ Culturenet, Divadelní lektori rozvíjí práci s publikem v českých divadlech i v době pandemické, <https://www.culturenet.cz/stalo-se/divadelni-lektori-rozviji-praci-s-publikem-v-ceskych-divadlech-i-v-dobe-pandemicke/>, vyhledáno 26. 3. 2022

²⁸ Tamtéž

²⁹ Asociace divadelních lektorů, Aktuality, <https://divadelnilektori.cz/aktuality>, vyhledáno 26. 3. 2022

vytvoření vlastního konceptu projektu práce s publikem ke konkrétní inscenaci nebo pro vybrané divadlo.³⁰

4.3.2. Kurz základů divadelního lektorství

Celoroční kurz s názvem *Základy divadelního lektorství* se v sezóně 2021/2022 koná poprvé. Díky finanční podpoře Norských fondů a EHP je kurz zdarma a účastníci si hradí pouze jízdné, stravu a ubytování v místech konání kurzu. Zájemci se mohli hlásit přes online přihlášku a vybírání byli na základě motivačního dopisu, který byl součástí přihlášky. Kurz je cílen především na dramaturgy, herce a další zaměstnance divadel, kteří ve svém divadle chtějí rozvíjet publikum a pracovat s ním.³¹

Program je rozdělen do čtyř víkendových setkání, která v teorii i praxi přiblíží práci lektora a možnosti práce s publikem. První tři víkendy se konají vždy v jednom z divadel, které má s lektorskými programy zkušenosti a funguje v něm lektorské oddělení. Jedná se o Národní divadlo (ND+), Národní divadlo moravskoslezské (jeho Ateliér), Jihočeské divadlo (jeho Ateliér 3D). Poslední víkendové setkání, které kurz zakončí, se koná na Divadelní fakultě JAMU. Účastníci se tak seznámí s prací lektorů přímo v jejich působišti. Náplní kurzu jsou nejen přednášky a workshopy, ale také náslechy, návštěvy představení a dílen, diskuse se zkušenými lektory a také s odborníky z uměleckého, pedagogického a akademického prostředí. Tato osobní setkání jsou doplněna o online videokonference, které doplňují jednotlivé části programu a probíhají na nich rozборы konkrétních příkladů lektorské práce.³²

Program je v anotaci na webu Asociace dělen a popsán následovně:

„Umělecké vzdělávání

Nahlédnete téma kulturního a uměleckého vzdělávání z pohledu několika kulturních (nejen divadelních) institucí i v kontextu akademického prostředí. Formou kreativní reflexe kulturního zážitku si upřesníte pojmy a prakticky se

³⁰ Osobní rozhovor s Annou Hrneckovou, Praha, 30. 11. 2022

³¹ Asociace divadelních lektorů, přihláška na kurz Základy divadelního lektorství, <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSenMiFsx-igrH1tDo6KmPj24q750tuwZoN5GIGzkZGaYb6j0g/viewform>, vyhledáno 28. 3. 2022

³² Divadlo.cz, Asociace divadelních lektorů školí nové specialisty na práci s divadelním publikem, <https://www.divadlo.cz/?clanky=asociace-divadelnich-lektoru-skoli-nove-specialisty-na-praci-s-divadelnim-publikem>, vyhledáno 30. 3. 2022

seznámíte s několika reflexivními přístupy. Uvidíte ukázky doprovodných a tvůrčích programů Ateliéru NDM.

Práce s publikem

Představíme vám pojetí práce s publikem, ve kterém se divák emancipuje z role pasivního konzumenta na aktivního partnera. Zaměříme se na praktické využití, výhody i úskalí různých formátů práce s diváky. Absolvujete netradiční doprovodné programy, které Národní divadlo veřejnosti nabízí.

Komunikace s divákem

Seznámíme vás s proměnami ve vnímání divadelního jazyka z pohledu vývojové psychologie, zaměříme se na téma divácké zpětné vazby a kontaktu veřejnosti s tvůrci. Představíme různé přístupy ke komunikaci se školami a přiblížíme význam dlouhodobé spolupráce s pedagogy. Nabídneme inspiraci v podobě příkladů dobré praxe z komunitní práce s publikem u nás i v zahraničí.

Lektorská praxe

Zaměříme se na základní formát – workshop k inscenaci. Naučíte se formulovat témata, nosná pro různé cílové skupiny publika, vystavět strukturu workshopu a napsat anotaci. Shrňeme si, co všechno obnáší práce divadelního lektora a na příkladech z praxe získáte inspiraci, jak začít s prvními kroky práce s publikem.“³³

4.3.3. Pilotní programy práce s publikem

Další novinkou, kterou Asociace nabízí, jsou pilotní programy práce s divadelním publikem. Vybraným divadlům, která se do projektu zapojí (v roce 2022 Dejvické divadlo, Divadlo Radost, Divadlo v Dlouhé, Komorní scéna Aréna a Západočeské divadlo v Chebu³⁴), bude na základě dialogu daného divadla a lektorského týmu vytvořena koncepce na míru.

Lektorský tým, složený ze dvou lektorů a jednoho garanta z VŠ, zjistí od divadla, co od práce s publikem čeká, kolik prostoru a zdrojů může (a chce) práci

³³ Asociace divadelních lektorů, Naše Aktivity, <https://divadelnilektori.cz/node/12>, vyhledáno 30. 3. 2022

³⁴ Asociace divadelních lektorů, Co je práce s publikem?, <https://divadelnilektori.cz/co-je-prace-s-publikem>, vyhledáno 4. 5. 2022

s publikem poskytnout, na jakou cílovou skupinu se chtějí zaměřit a jaké postoje k celému projektu mají jednotlivá oddělení. Prostřednictvím dotazníků zjistí i od diváků, jaká mají očekávání a přání.

Na základě těchto získaných informací bude vytvořena koncepce práce s publikem, která bude odprezentována vedení divadla. Následně bude vybrán jeden z navržených formátů, který lektorský tým v divadle zrealizuje. Celé divadlo a jeho zaměstnanci si tak budou moct vyzkoušet, jak spolupráce s lektorem funguje v každodenním divadelním provozu. Délka pilotního projektu je na individuální domluvě divadla a lektorského týmu, může dosáhnout až několika měsíců. Po skončení projektu není divadlo nijak vázáno a v lektorských programech může a nemusí pokračovat. Asociace může divadlu pomoci také se sehnat lektora, který by v lektorských programech v daném divadle dále pokračoval.³⁵

Daniela von Vorst komentuje a doplňuje kontext a motivaci pro vznik nových vzdělávacích aktivit následovně: „Jsme v kontaktu s divadly, která by se ráda intenzivně věnovala práci s publikem, ale nemají pro to vlastní kapacity. Práce například dramaturgů nemůže obsáhnout, ani suplovat profesi divadelního lektora, která je poměrně specifická. Myslím si, že po letech, řekněme ‚guerillové‘ strategie pronikání nejrůznějších formátů práce s publikem do divadel máme za sebou řadu úspěšných projektů a dostatek zkušeností, které můžeme předávat a šířit dál.“³⁶

³⁵ Asociace divadelních lektorů, Naše aktivity <https://divadelnilektori.cz/node/12>, vyhledáno 7. 4. 2022

³⁶ Divadlo.cz, Asociace divadelních lektorů školí nové specialisty na práci s divadelním publikem, <https://www.divadlo.cz/?clanky=asociace-divadelnich-lektoru-skoli-nove-specialisty-na-praci-s-divadelnim-publikem>, vyhledáno 28. 3. 2022

5. Přístupy tří vybraných institucí k lektorským programům

V poslední kapitole této práce se budu věnovat třem konkrétním institucím, které programy pro mládež více či méně zařazují do svého programu. Jedná se o Národní divadlo (ND) Národní divadlo Brno (NdB) a Národní divadlo moravskoslezské (NDM). Každá z institucí, které jsem si pro komparaci vybrala, přistupuje k programům jinak, ale zároveň mají podobné výchozí podmínky. Všechna tři divadla jsou veřejná, profesionální, vícesouborová, působí na více scénách a mají stejnou právní formu – příspěvková organizace.

Nejprve obecně popíšu všechna tři divadla a ve zkratce představím, jakou formou se lektorským programům věnují. V podkapitolách 5.4. - 5.6. potom postupně rozeberu, jak jsou lektorská oddělení zařazená v organizační struktuře institucí, jaký počet lektorů a spolupracovníků mají a jak je to s financováním, PR a marketingem. V poslední podkapitole se budu věnovat konkrétním programům zaměřeným na mládež. Zdrojem pro informace v těchto podkapitolách jsou především rozhovory s divadelními lektorkami a dalšími zaměstnankyněmi, které se lektorským programům věnují.

5.1. Národní divadlo

V preambuli zřizovací listiny Národního divadla ze dne 5. června 2012 stojí: „Národní divadlo je reprezentativní scénou České republiky. Je jedním ze symbolů národní identity a součástí evropského kulturního prostoru.

Je nositelem národního kulturního dědictví a zároveň prostorem pro svobodnou uměleckou tvorbu.

Je živým uměleckým organismem, který chápe tradici jako úkol ke stále novému řešení a jako úsilí o nejvyšší uměleckou kvalitu.“³⁷

Národní divadlo v Praze tvoří čtyři umělecké soubory (Činohra, Opera, Balet a Laterna magika), které působí na čtyřech scénách – Národní divadlo, Stavovské

³⁷ Zřizovací listina Národního divadla, <https://media.narodni-divadlo.cz/11302/1575524368-statut-nd-novela06032013.pdf>, strana 1, vyhledáno 8. 4. 2022

divadlo, Nová scéna a Státní opera. Ročně ND uvede okolo osmnácti premiér a odehraje přes 900 představení.³⁸

ND je státní příspěvkovou organizací zřizovanou Ministerstvem kultury České republiky, z jehož prostředků je financováno.³⁹

Ve zřizovací listině dále stojí, že: „Posláním Národního divadla je provozování divadelní, výstavní, vzdělávací a výchovné činnosti spočívající zejména:

- a) v nastudování a veřejném scénickém předvádění děl z oblasti divadelního, hudebně-dramatického a baletního umění výkonnými umělci, ...
- b) v pořádání uměleckých soutěží, odborných konferencí, výstav, seminářů a symposií v tuzemsku i zahraničí.“⁴⁰

Jako hlavní činnost Národní divadlo mimo jiné: „vykonává kulturní, výchovnou a vzdělávací činnost, v jejímž rámci zejména vytváří a veřejnosti zpřístupňuje kulturně-vzdělávací pořady, včetně pořadů zvukových či zvukově obrazových, souvisejících s inscenační a jinou činností Národního divadla.

Pořádá kulturní akce, koncerty, výstavy, festivaly, umělecké soutěže, svatební, smuteční a jiné obřady, odborné konference, semináře a symposia, včetně jejich technického zajištění (...) a provozuje dětské baletní studio,⁴¹ a „zajišťuje prohlídky budov a zařízení Národního divadla pro veřejnost.“⁴²

Ze zřizovací listiny je tedy zřejmé, že ND má povinnost kulturně-vzdělávací činnost, do které se lektorské programy řadí, provozovat. Tyto programy by tedy měly být nedílnou a plnohodnotnou součástí nabídky Národního divadla, což také jsou. ND se lektorským programům a práci s publikem dlouhodobě věnuje. Od roku 2014 sdružuje všechny lektorské programy a doprovodné aktivity v rámci platformy ND+.⁴³

³⁸ Národní divadlo, výroční zprávy z let 2016-2020, <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/o-divadle/dokumenty/vyrocní-zpravy>, vyhledáno 8. 4. 2022

³⁹ Národní divadlo, O divadle, <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/o-divadle>, vyhledáno 8. 4. 2022

⁴⁰ Zřizovací listina Národního divadla, <https://media.narodni-divadlo.cz/11302/1575524368-statut-nd-novela06032013.pdf>, strana 2, článek II., vyhledáno 8. 4. 2022

⁴¹ Změna zřizovací listiny Národního divadla ze dne 16. února 2021, <https://media.narodni-divadlo.cz/11302/1613734085-zmenaplatna01032021.pdf>, strana 1, článek I., vyhledáno 8. 4. 2022

⁴² Zřizovací listina Národního divadla, <https://media.narodni-divadlo.cz/11302/1575524368-statut-nd-novela06032013.pdf>, strana 2, článek II., vyhledáno 8. 4. 2022

⁴³ Asociace divadelních lektorů, Národní divadlo, <https://divadelnilektori.cz/narodni-divadlo>, vyhledáno 8. 4. 2022

5.1.1. ND+

„ND+ je platforma pro setkávání diváků a tvůrců Národního divadla,“⁴⁴ stojí v popisu ND+ na webových stránkách Národního divadla.

Platforma ND+ vznikla jako prostor, kde mohou diváci přehledně najít veškeré doprovodné aktivity a programy všech čtyř souborů ND. Spolu se vznikem platformy také Daniela von Vorst iniciovala a vytvořila dlouhodobou koncepci rozvoje lektorských programů. První programy byly zaměřené na školy a jejich cílem bylo přiblížení divadla nové generaci diváků, která by se k dramatickému umění buďto nedostala, nebo dostala, ale se špatně vedeným přístupem. Následně se rozvíjely programy pro rodiny s dětmi a poté programy pro dospělé.⁴⁵

„Za všechny umělecké soubory připravujeme rozmanitá ‚plus‘ k vašim diváckým zážitkům. Diskutujte s tvůrci, ptejte se dramaturgů, nechte své děti i sebe hravě naladit na představení během tvůrčí dílny nahlédněte do zákulisí, odhalte na jevišti kouzla Laterny magiky, zkuste pod vedením lektorů napsat divadelní hru nebo recenzi na představení, po boku sólistů Baletu ND si zatančete na baletním sále, vyzkoušejte si baletní kostýmy nebo špičky nebo spolu s uměleckými řemeslníky poznejte, jaké to je tvořit pro divadla,“⁴⁶ uvádí hned v úvodu brožura Doprovodné programy ND+, která dnes nabízí více než 50 programů.

5.2. Národní divadlo Brno

V Národním divadle Brno dnes působí tři umělecké soubory – Mahenova činohra, Janáčkova opera⁴⁷ a balet, a to na třech stálých scénách – Mahenovo divadlo,

⁴⁴ Národní divadlo, Doprovodné programy, <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/doprovodne-programy-nd-stare>, vyhledáno 8. 4. 2022

⁴⁵ Černá, T. Doprovodné programy divadel – příležitost pro rozvoj divácké obce divadel. (Diplomová práce), Praha: AMU, 2016

⁴⁶ Národní divadlo, brožura Doprovodné programy ND+, <https://media.narodni-divadlo.cz/11302/1599552128-nd-brozura2020.pdf>, strana 3, vyhledáno 8. 4. 2022

⁴⁷ Národní divadlo Brno, organizační struktura Národního divadla Brno, p. o., <https://www.ndbrno.cz/wp-content/uploads/2021/01/Organizacni-struktura-NdB.pdf>, vyhledáno 7. 4. 2022

Janáčkovo divadlo a Divadlo Reduta.⁴⁸ Ročně divadlo uvede okolo sedmnácti premiér⁴⁹ a odehraje přibližně 680 představení.⁵⁰

NdB je příspěvkovou organizací zřizovanou statutárním městem Brno, z jehož rozpočtu je činnosti divadla financována. Dále je financována ze státního rozpočtu (MKČR) a z podpory dalších subjektů.⁵¹

Ve zřizovací listině je hlavní účel NdB popsán takto: „Hlavním účelem Divadla je uchovávat a rozvíjet divadelní a hudební kulturu ve všech formách odpovídajících obsahu jeho činnosti, a zároveň soustavně podporovat novou divadelní a dramatickou tvorbu“.⁵² Dále ve zřizovací listině najdeme výčet předmětů činnosti. Jedním z nich je organizace a zprostředkování prohlídek divadelních budov pro veřejnost. Dalším bodem, který by se dal zařadit jako lektorská činnost, je provozování baletní školy. Ostatní lektorské aktivity najdeme v okruzích doplňkové činnosti: „mimoškolní výchova a vzdělávání, pořádání kurzů, školení, včetně lektorské činnosti; provozování kulturních, kulturně-vzdělávacích a zábavních zařízení, pořádání kulturních produkcí, zábav, výstav, veletrhů, přehlídek, prodejních a obdobných akcí.“⁵³

V NdB v tuto chvíli neexistuje žádná platforma, která by sdružovala lektorské programy. Ty probíhají v rámci jednotlivých souborů nebo na festivalu Divadelní svět Brno.

Pravidelně probíhají dramaturgické úvody k inscenacím, které dramaturgové připravují ke všem premiérovým titulům dané sezóny. Do dalších let potom vybírají tituly, u kterých stojí za to úvody zachovat. U titulů, které pro diváky nejsou tak náročné, zpravidla komedie, úvody v dalších sezónách nepokračují. V případě zájmu učitelů chodí dramaturgové také do tříd za studenty, kteří viděli představení a debatují s nimi. Pravidelně také probíhají prohlídky zákulisí.

⁴⁸ Národní divadlo Brno, O divadle, <https://www.ndbrno.cz/o-divadle/>, vyhledáno 7. 4. 2022

⁴⁹ Národní divadlo Brno, Premiéry, https://www.ndbrno.cz/premiery_sezony/, vyhledáno 7. 4. 2022

⁵⁰ Národní divadlo Brno, Výroční zprávy, <https://www.ndbrno.cz/o-divadle/dokumenty-2/zakladni-dokumenty-ndb/>, vyhledáno 7. 4. 2022

⁵¹ Národní divadlo Brno, Návrh rozpočtu příspěvkové organizace na rok 2021, https://www.ndbrno.cz/wp-content/uploads/2021/03/NDB_NR-2021_zverejneni-od-22.12.anonymiz.s-dolozkou.pdf, vyhledáno 7. 4. 2022

⁵² Zřizovací listina Národního divadla Brno, <https://www.ndbrno.cz/wp-content/uploads/2021/01/Zrizovaci-listina.pdf>, strana 3, článek III, vyhledáno 7. 4. 2022

⁵³ Zřizovací listina Národního divadla Brno, <https://www.ndbrno.cz/wp-content/uploads/2021/01/Zrizovaci-listina.pdf>, strana 3, článek III, vyhledáno 7. 4. 2022

V rámci opery a baletu jsou programy *Krok za oponu s operou pro zvědavé diváky* a *Předpremiérové kukátko*. Diváci se setkají s šéfdirigentem a dramaturgyní opery nebo s inscenačním týmem a sólisty, kteří je uvedou do formátu opery/baletu. Pro balet připravují lektorské programy také studenti ADaV DF JAMU. NdB také nabízí zvýhodněné vstupenky Klubu mladých diváků.⁵⁴

Další doprovodné programy divadlo připravuje spolu s dalšími brněnskými divadly pro festival Divadelní svět Brno, jehož je NdB pořadatelem. V minulých letech se lektorské programy na festivalu zaměřovaly především na děti a rodinu, v letošním roce se zaměřily i na mládež a dospělé návštěvníky, a to formou skupinové hry s prvky roleplayingu v centru Brna s názvem Divadlo jsi Ty! Letos také během festivalu probíhaly prohlídky divadel očima jednotlivých profesí, například zvukařů nebo mistrů dílen.⁵⁵

NdB nyní připravuje Edukační centrum, které vzniká proto, aby mohlo divadlo lektorské aktivity koncepčně posouvat a více se jim věnovat. Jedná se o nový prostor v Janáčkově divadle, kde by mohly vznikat a probíhat nové lektorské programy. Zařadit je do běžného provozu divadla je často nemožné a nový prostor nabídne nové možnosti. Forma (zda se bude jednat o samostatnou právnickou osobu nebo bude centrum fungovat pod NdB) se ještě řeší. „Pro nás je v následujících letech klíčové, aby vznikl minimálně jeden plný úvazek lektora pro NdB, který by nám pomohl rozvíjet nejen koncepci plánovaného Edukačního centra, ale vytvořit ucelený lektorský program v rámci NdB,“⁵⁶ dodává Barbara Gregorová, dramaturgyně NdB.

5.3. Národní divadlo Moravskoslezské

Národní divadlo moravskoslezské v Ostravě je nejstarším a největším profesionálním divadlem na území Moravskoslezského kraje. Jako jediné moravské divadlo má čtyři umělecké soubory – činohru, balet, operu a operetu/muzikál, které působí na třech stálých scénách, kterými jsou Divadlo

⁵⁴ Online rozhovor s Barbarou Gregorovou, Praha, 13. 5. 2022

⁵⁵ Festival Divadelní svět Brno, Doprovodný program DSB 2022, <https://divadelnisvet.cz/doprovodny-program/>, vyhledáno 8. 6. 2022

⁵⁶ Online rozhovor s Barbarou Gregorovou, Praha, 13. 5. 2022

Antonína Dvořáka, Divadlo Jiřího Myrona a Divadlo „12“. Ročně uvede okolo šestnácti premiér a odehraje přibližně 500 představení.⁵⁷

NDM je příspěvkovou organizací zřizovanou statutárním městem Ostrava a jeho činnost je financována z rozpočtu zřizovatele. Dále jsou aktivity NDM finančně podporovány Ministerstvem kultury České republiky a Moravskoslezským krajem.⁵⁸

Ve zřizovací listině je hlavní účel vymezen jako „provozování divadelní činnosti a trvalé rozvíjení kulturního, duchovního, intelektuálního a společenského života.“⁵⁹ V předmětu činnosti odpovídající hlavnímu účelu ani ve vymezení doplňkové činnosti nenajdeme o lektorské nebo kulturně-vzdělávací činnosti žádnou zmínku. Pro tyto činnosti byla zřízena nezisková organizace Ateliér pro děti a mládež při Národním divadle moravskoslezském (dále jen Ateliér).

5.3.1. Ateliér pro děti a mládež při Národním divadle moravskoslezském

Ateliér vznikl na základě iniciativy několika zaměstnanců ve spolupráci s ředitelem Jiřím Nekvasilem v roce 2012 jako občanské sdružení.

S velkým zájmem škol o programy (a nemožností zvládnout takový nápor v jednom člověku) přišla idea, že koordinátor Ateliéru povede projekty a stáže studentů Ateliéru Divadlo a výchova na divadelní fakultě JAMU a divadlo bude partnerským divadlem, „ale přestože dveře byly otevřené a doteď [pozn. 2015] jsou, ztroskotalo to na nezájmu studentů.“⁶⁰ Ateliér tedy tímto způsobem nefungoval, nicméně pilotní programy probíhaly. Ze začátku se jednalo především o spolupráci se školami, takže byl program do značné míry vzdělávací. Vzdělávání jako takové nemá NDM ve svém statutu a nebylo tedy možné do lektorských programů investovat. Proto vznikl Ateliér, který mohl získávat finance z jiných zdrojů. Později se právnická osoba Ateliéru na základě Nového Občanského zákoníku změnila a od 1. 1. 2014 je zapsaným spolkem.⁶¹

⁵⁷ Národní divadlo moravskoslezské, <https://www.ndm.cz/cz/stranka/20-narodni-divadlo-moravskoslezske.html>, vyhledáno 7. 4. 2022

⁵⁸ Národní divadlo moravskoslezské, <https://www.ndm.cz/cz/>, vyhledáno 7. 4. 2022

⁵⁹ Zřizovací listina Národního divadla moravskoslezského získána formou emailové korespondence se Šárkou Swiderovou, strana 1, článek VI., 21. 4. 2022

⁶⁰ Bravencová, M. Mapování vzniku a činnosti Ateliéru pro děti a mládež při Národním divadle moravskoslezském (Bakalářská práce), Brno: JAMU, 2015, 35 s.

⁶¹ Online rozhovor s Terezou Strmiskovou, Praha, 13. 4. 2022

Ve spolku se sdružují pedagogové a umělci a slouží k poskytování obecně prospěšných činností v oblasti divadelní pedagogiky. Mezi cíle spolku a jeho činnosti dle jeho stanov patří:

- „rozvoj divadelní pedagogiky v Národním divadle moravskoslezském
- edukace dětí, mládeže a dospělých prostřednictvím dramatického umění
- spolupráce se školami na rozvoji vztahu dětí a mládeže k dramatickému umění (podpora pedagogů i rodičů v jejich aktivní zapojení se do edukace dětí a mládeže k umění a prostřednictvím umění)
- vytvoření prostoru pro praxi budoucím profesionálům v oblasti divadelní pedagogiky a dalších oborů spojených s dramatickým uměním
- rozšíření povědomí o možnostech divadelní pedagogiky široké, divadlu nakloněné, veřejnosti
- tvorba a realizace projektů v oblasti vzdělávání, umění a kultury
- podpora a organizace kulturních a obecně prospěšných akcí⁶²

Do činnosti, která musí odpovídat cílům spolku, spadá realizace tvůrčích workshopů pro děti a mládež, které probíhají před představením nebo jsou na něj navázané a probíhají po něm, realizace workshopů pro širokou veřejnost, projekty krátkodobého i dlouhodobého charakteru pro děti a mládež, kurzy pro pedagogy, příprava metodických a pracovních materiálů k inscenacím, publikační činnost, organizace dalších kulturních programů a akcí a spolupráce s organizacemi s podobnými cíli.

Členem spolku se může stát fyzická nebo právnická osoba, která projeví zájem o jeho činnost. Je pamatováno také na nezletilé (a tedy ne plně svéprávné) zájemce. I ti se mohou stát členy spolku, a to na základě přihlášky podepsané zákonnými zástupci. Tito členové nemají právo volit orgány spolku a také nemohou být do těchto orgánů voleni. Dále ve stanovách stojí, že „Výchově,

⁶² Stanovy spolku Ateliér pro děti a mládež při Národním divadle moravskoslezském, <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=42891400&subjektId=821835&spis=880449>, strana 1, článek II, vyhledáno 21. 4. 2022

vzdělávání, podpoře a pomoci členům mladším 18 let je věnována zvláštní pozornost.“⁶³

Spolek hospodaří s příjmy, které tvoří dary, dotace a granty a které jsou používány na činnost spolku. Příjmy může mít spolek také ze zpoplatněných workshopů, které pořádá. Částka za ně je symbolická a neslouží k pokrytí veškerých nákladů. Spolek také může uzavřít smlouvu o spolupráci s jinou právnickou osobou, aby mohl finančně zajistit své aktivity.⁶⁴

Závěrečná zpráva pilotní sezony Ateliéru popisuje Ateliér jako „platformu pro vzdělávání, která si klade za cíl edukaci dramatickým uměním. Prostřednictvím vzdělávacích aktivit podnětujeme děti a mládež k hlubšímu a osobitému vnímání a pochopení divadelního představení a společně hledáme cestu k jeho reflexi. Vytváříme prostor pro konfrontaci umělce a dětského diváka.“⁶⁵

5.4. Personální zajištění a zařazení v organizační struktuře

ND

Narozdíl od počátku fungování platformy pro doprovodné programy ND+, kdy lektorka Daniela von Vorst v divadle působila na základě externí smlouvy dnes v organizační struktuře nalezneme úvazkové místo pro divadelního lektora, čistě na lektorskou práci a rozvoj publika, které vzniklo v roce 2017 a v organizační struktuře spadá pod umělecký soubor Činohry.

V rámci struktury Baletu ani Opery žádné úvazkové místo pro lektora není a lektorským programům se věnují zaměstnanci PR oddělení (PR oddělení má každý soubor ND vlastní, až na Laternu magiku, která sice je samostatným souborem, ale organizačně spadá pod Činohru). Pod PR Baletu se této činnosti dlouhodobě jedná lektorka. V rámci Opery probíhaly personální změny, které kontinuální činnost lektora neumožňovaly, a tak se, stejně jako na baletu, lektorským programům věnuje zaměstnankyně PR oddělení. „Na opeře je v tuto

⁶³ Stanovy spolku Ateliér pro děti a mládež při Národním divadle moravskoslezském, <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=42891400&subjektId=821835&spis=880449>, strana 3, článek IV, vyhledáno 21. 4. 2022

⁶⁴ Stanovy spolku Ateliér pro děti a mládež při Národním divadle moravskoslezském, <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=42891400&subjektId=821835&spis=880449>, vyhledáno 21. 4. 2022

⁶⁵ Bravencová, M. Mapování vzniku a činnosti Ateliéru pro děti a mládež při Národním divadle moravskoslezském (Bakalářská práce), Brno: JAMU, 2015, 36 s.

chvíli příjemná tendence k větší aktivitě v nabídce doprovodných programů od vedení, dramaturgů a od kolegyně, která je tam na PR, ale jenom na poloviční úvazek, a která se chce věnovat právě lektorským programům. Takže s ní se teď chystáme vytvořit novou koncepci,"⁶⁶ uvádí Daniela von Vorst.

Momentálně se tedy lektorským programům věnují dvě zaměstnankyně PR, jedna lektorka na plný úvazek a dvě lektorky jako stálé externistky. ND+ ale prochází restrukturalizací a vytváří novou strategii pro fungování celého oddělení a celá struktura se tedy bude měnit. Vzniknou dvě místa na poloviční úvazek, kam nastoupí výše zmíněné lektorky, které momentálně pracují jako stálé externistky. Od září se v obou případech poloviční úvazek změní na celý. Tato dvě místa budou v organizační struktuře spadat pod sekretariát ředitele.⁶⁷

Národní divadlo – doprovodné programy ND+ jsou jednou z organizací, které byly vybrány pro rok 2022 do intenzivního kurzu Akademie IDU (Manažerský program 2022), který je určen vedoucím pracovníkům kulturních organizací. Je zaměřen na tvorbu strategického plánu, řízení, komunikaci a další dovednosti z oblasti leadershipu. Kurz má podobu tří dvoudenních workshopů a dvou individuálních konzultací, kdy účastníci budou vytvářet strategický plán pro svou organizaci.⁶⁸

NdB

V NdB momentálně pozice divadelního lektora neexistuje. Jeho funkci částečně supluje dramaturgové, kteří připravují úvody k představením, nebo externí lektori. Speciální programy pro školy potom zprostředkovávají dvě zaměstnankyně zákaznického centra, které komunikují se základními a středními školami.

Lektorský program pro děti k inscenaci *Louskáček* připravují každý rok studenti 2. ročníku ADaV DF JAMU pod vedením Radky Mackové. Studenti také pomáhají v rámci festivalu DSB. Na programech pro festival pracuje lektorský tým složený ze zaměstnanců a spolupracovníků brněnských divadel. Vznik lektorského týmu popisuje Barbara Gregorová následovně: „V Divadle Polárka a v Divadle Radost mají lektorský tým, od letošního ročníku taktéž Husa na provázku má své lektory, takže ti se logicky zapojili do přípravy DSB. Za NdB je doplňujeme

⁶⁶ Online rozhovor s Danielou von Vorst, Praha, 11. 4. 2022

⁶⁷ Tamtéž

⁶⁸ Akademie IDU, manažerský program 2022, <https://akademie.idu.cz/akce/manazersky-program-2022>, vyhledáno 22. 4. 2022

externími lektory. Vnímáme to jako obrovský posun, že díky tomu, že v některých divadlech již lektoři kontinuálně pracují, je možné doprovodný program festivalu mnohem více propracovat a tvořit v přímé spolupráci s divadly. Předchozí ročníky jsme museli zajišťovat kompletně z externích zdrojů pod supervizí Divadla Polárka, jejichž tým má v této oblasti největší zkušenost.“⁶⁹

NDM

Marie Bravencová ve své práci popisuje personální zajištění Ateliéru v prvních letech jeho fungování (2012-2015). Nejprve v něm jako hlavní lektorka a koordinátorka působila Tereza Strmisková, kterou financoval Nadační fond Kousek po kousku. Ve druhé sezóně nastoupila do NDM jako zaměstnanec na $\frac{3}{4}$ úvazku na pozici *produkční pro děti a mládež a obchodní referent*, zatímco ostatní lektory stále financoval fond. Ve třetí sezóně fungování Ateliéru nastoupila Tereza Strmisková do NDM na celý úvazek na pozici *divadelní lektor, produkční pro děti a mládež a divadelní referent*.⁷⁰

V současnosti je přímo v divadle jeden kmenový zaměstnanec, který působí jako lektor. Tereza Strmisková nyní v divadle působí na základě externí smlouvy v rozsahu polovičního úvazku. Od září bude divadlo financovat ještě jeden poloviční úvazek na externí smlouvu.

Dále v Ateliéru působí externí lektoři financovaní z rozpočtu Ateliéru a nejsou tedy zahrnuti v organizační struktuře divadla, fungují pouze pod hlavičkou Ateliéru jako organizace (DPP, DPČ, smlouvy o uměleckých výkonech a tak dále). Stálých lektorů, kteří jsou současně členy spolku, je asi 6. Jsou zároveň i spolupracovníky, kteří pomáhají také s produkcí. A dále v Ateliéru působí externí lektoři, kteří se najímají podle potřeby a střídají se. Často se jedná i o studenty a absolventy. Spolupráci s nimi popisuje Tereza Strmisková takto: „S JAMU se ta spolupráce nepodařila úplně navázat. Já jsem stála o to, aby u nás stážovali, ale asi to pro ně nebylo atraktivní nebo to pro ně bylo příliš daleko. Ale daří se stáže studentů kulturní dramaturgie na Slezské univerzitě v Opavě. Vznikají tady příležitosti, studenti tady buď stážují nebo se lektorsky podílí na programu. Dělali jsme tady pro ně i lektorský kurz. Spolupráce se studenty vysokých škol je pro nás teď aktuální cíl. Stejně jako podpora mladých umělců.“⁷¹

⁶⁹ Online rozhovor s Barbarou Gregorovou, Praha, 13. 5. 2022

⁷⁰ Bravencová, M. Mapování vzniku a činnosti Ateliéru pro děti a mládež při Národním divadle moravskoslezském (Bakalářská práce), Brno: JAMU, 2015

⁷¹ Online rozhovor s Terezou Strmiskovou, Praha, 13. 4. 2022

Lektoři fungují buďto v tandemu, nebo samostatně. Počet lektorů na projekt nebo program není nijak určen, vždy se přizpůsobuje potřebám daného programu. Ve dvojici fungují lektori u dvou programů pro mládež. Jedná se o *Divadelní kroužek Paměti národa* a *Činoherní studio*.

Spolupráci s divadlem má Ateliér ošetřenou smluvně, dohodou o spolupráci, která se obnovuje každou sezonu. NDM pro potřeby Ateliéru poskytuje prostory, které se po rekonstrukci Divadla Jiřího Myrona rozšířily, a kromě kanceláře tak dnes Ateliér má i učebnu a hernu. Samozřejmě dále využívá i jiné prostory, jako jsou foyer nebo zkušebny.⁷²

5.5. Financování

ND

Národní divadlo je financováno MKČR, ale to financuje pouze personální náklady, nikoli provoz, na ten si musí ND vydělat samo. A stejně je to i u lektorských programů. Z celodivadelního rozpočtu jsou placeni pouze stálí lektori, ti hostující jsou placeni z rozpočtu ND+. Veškeré příjmy ze vstupného na lektorské programy spadají do rozpočtu ND+, se kterým lektori hospodaří. Pokud program není soběstačný a náklady převyšují příjmy, musí lektori získat peníze z jiného rozpočtu/oddělení v rámci provozu daného souboru. Ve výročních zprávách se ve výčtu partnerů objevují i takoví, kteří podporují konkrétně platformu ND+. V takovém případě se jedná o podporu konkrétního formátu programu nebo o financování vývoje nového formátu, protože na to by lektori ve svém rozpočtu peníze nemohli vyčlenit. „Celé ND+ se podařilo rozjet na začátku právě díky darům mecenášů, kteří zafinancovali pilotní program a první sezonu,“⁷³ doplňuje Daniela von Vorst.

Na některé programy se vstupné nevybírání, například na programy v rámci *Noci divadel*, zahájení sezony nebo na některé programy navázané na inscenace – lektorské úvody, diskuse po představeních nebo workshopy/dílny pro školní skupiny, pro ně jsou tyto programy zahrnuty v ceně vstupenky. Placené jsou

⁷² Tamtéž

⁷³ Online rozhovor s Danielou von Vorst, Praha, 11. 4. 2022

především programy, kde je třeba financovat materiál nebo externí lektory. „A samozřejmě tam, kde je to možné a ospravedlnitelné, tak se nějaké, spíše symbolické, vstupné hradí, protože zase z logiky věci nemůže být všechno zadarmo,“ dodává Daniela von Vorst.

Pro představu zde uvedu hrubou tržbu za všechny edukační programy ND+ v letech 2018-2020 (údaje jsou převzaty z výročních zpráv ND⁷⁴):

2018:

- uvedených programů: 163
- nabízených vstupenek: 4803
- diváků/účastníků: 3489
- návštěvnost: 72,6%
- **hrubá tržba: 394 980 Kč**

2019:

- uvedených programů: 253
- nabízených vstupenek: 6773
- diváků/účastníků: 5310
- návštěvnost: 78,4%
- **hrubá tržba: 612 540 Kč**

2020:

- uvedených programů: 70
- nabízených vstupenek: 1694
- diváků/účastníků: 1293
- návštěvnost: 76,3%
- **hrubá tržba: 185 890 Kč**

⁷⁴ Národní divadlo, výroční zprávy o činnosti a hospodaření Národního divadla za roky 2018, 2019 a 2020, <https://media.narodni-divadlo.cz/11302/1575540511-nd-vz2018-12.pdf>, <https://media.narodni-divadlo.cz/11302/1588242082-nd-vz2019-impr.pdf>, <https://media.narodni-divadlo.cz/11302/1619782532-nd-vz2020.pdf>, vyhledáno 24. 4. 2022

NdB

Dramaturgické úvody a debaty ve školách nijak financované nejsou a dramaturgové je mají v rámci svého úvazku, nejsou tedy třeba finance na honoráře. Ani školy za ně nic neplatí, je to takový bonus ke vstupence. Studenti, kteří připravují lektorský program k inscenaci *Louskáček*, jsou ohodnoceni kredity, jelikož mají tuto aktivitu jako praxi v rámci studia. Případné náklady na tento program hradí JAMU (a divadlo zase zapůjčuje kostýmy, zařizuje metodické a pracovní listy atd.).

Na programy DSB jsou vyčleněny finance z festivalového rozpočtu, stejně tak pro lektorský tým, který je připravuje. Některé programy (především debaty a prohlídky divadel) jsou zdarma, jiné jsou placené – například larpová hra *Divadlo jsi Ty!* je pro pětičlennou skupinu za 1000 Kč. Cena je spíše symbolická a vstupenka je dotovaná. Pokud by program měl být soběstačný, byla by cena o dost vyšší.⁷⁵

NDM

Jako jednu z největších výhod samostatné neziskové organizace pro lektorské programy uvádí Tereza Strmisková právě financování. „Tím, že se můžeme opřít o přímé partnerství s divadlem, je pro nás reálnější získat granty a přesvědčit donátory pro financování, i poptávka od škol je jistě vyšší a projekty jsou pro ně lákavější, zároveň i pro divadlo je tento vztah výhodný, protože se peníze skrz návštěvnost do divadla vrací.“⁷⁶

Ateliér byl od začátku financován Nadačním fondem Kousek po kousku. V roce 2012 přispěl částkou 100 000 Kč, v roce 2013 částkou 90 000 Kč. Na dvouletou úspěšnou spolupráci fondu a Ateliéru, která napomohla ke vzniku samostatné organizace, navázal projekt *ORFF - společně k divadelnímu tvaru!*, na který Ateliér dostal příspěvek 24 000 Kč. Jednalo se o první dlouhodobější projekt Ateliéru. „Potom nás financovalo i město, především městské granty a postupně, když to nabývalo na nějakých rozměrech a cílových skupinách, tak už jsme žádali i ministerské granty nebo Německý fond budoucnosti na jeden mezinárodní

⁷⁵ Online rozhovor s Barbarou Gregorovou, Praha, 13. 5. 2022

⁷⁶ Bravencová, M. Mapování vzniku a činnosti Ateliéru pro děti a mládež při Národním divadle moravskoslezském (Bakalářská práce), Brno: JAMU, 2015, 36 s.

projekt. No a teď už jsme dostali jako partneři grant Kreativní Evropy,⁷⁷ popisuje Tereza Strmisková financování Ateliéru. V současné době podporovateli Ateliéru jsou:

Statutární město Ostrava, Ostrava – Moravská Ostrava a Přívoz, Moravskoslezský kraj, Ministerstvo kultury, Nadační fond Kousek po kousku, Nadace Život umělce a samozřejmě Národní divadlo moravskoslezské, které platí divadelního lektora, kterého zaměstnává, a jednoho lektora, který pracuje na základě externí smlouvy.

Další lektori, kteří jsou najímáni na konkrétní programy, jsou financováni z rozpočtu Ateliéru, tj. z dotací nebo vlastních výnosů.

Programy jsou dotované a cena vstupenky je spíše symbolická - 100 Kč za představení, 50 Kč za workshop nebo participační představení pro mateřské školy. Dlouhodobé kurzy pak stojí okolo 1500 Kč za pololetí.⁷⁸

5.6. PR, marketing a spolupráce se školami

ND

Mezi hlavní kanály pro propagaci lektorských programů patří především webové stránky, kde lze najít kompletní nabídku programů i s anotacemi a důležitými informacemi. Pro lepší orientaci lze využít filtry, které web nabízí. Programy lze filtrovat podle typu programu (tvůrčí dílny, setkání a diskuse, procházky, kurzy) nebo podle věkových kategorií – cílových skupin (dospělí, senioři, rodiny, rodiny s dětmi různého věku, studenti SŠ, studenti SŠ a VŠ, žáci ZŠ I. nebo II. stupně). Všechny programy uvedené na webu ND se realizují nebo realizovaly a je možné je realizovat uvádí Daniela von Vorst na příkladu: „Například program *Fasády divadelním kukátkem*, který je možné realizovat, resp. obnovit či modifikovat, ale už ho nenabízíme, protože jsme si program (za celkem velkého zájmu) vyzkoušeli, zjistili, že funguje, ale hledáme teď další možnosti a jiné formáty.“⁷⁹

Některé programy mají předem dané a vypsané termíny, u jiných se termín hledá až po projevení zájmu. Například u programů pro školy to funguje oběma způsoby. „Tam to začíná tak, že my vybereme v provozu jakýkoliv volný den, ten potom vyhlásíme a školy se přihlásí. Nebo to jde opačně. Školy řeknou, kdy

⁷⁷ Online rozhovor s Terezou Strmiskovou, Praha, 13. 4. 2022

⁷⁸ Online rozhovor s Terezou Strmiskovou, Praha, 13. 4. 2022

⁷⁹ Online rozhovor s Danielou von Vorst, Praha, 11. 4. 2022

přijedou a že by chtěly program, tak začneme hledat možnosti,”⁸⁰ popisuje Daniela von Vorst domluvu termínů se školami.

ND+ má vlastní facebookovou stránku, kde své programy prezentuje a propaguje, kurz *ND Young*, kterému se budu věnovat v podkapitole 5.8. má dokonce vlastní instagramový profil.

Dále lektoři využívají časopis nebo newslettery cílené na pedagogy. U programů pro školy je propagace jednodušší, protože divadlo udržuje kontakt s konkrétními pedagogy. „Já jsem si spravovala adresář učitelů a když jsem měla volné termíny, tak jsem jim je rozeslala a oni se mi hlásili. Teď je to ještě centralizovanější a trošku transparentnější v tom, že všechno jde přes objednávkový formulář a přes systém, abychom získávali i data a statistické údaje, což je pro nás důležité. A také aby bylo co nejjednodušší objednávání,”⁸¹ popisuje Daniela von Vorst změnu v objednávání programů.

Návštěvnost programů se pohybuje okolo 78 procent, což je podle Daniely von Vorst velice dobré číslo, vzhledem k tomu, kolik formátů ND+ nabízí. „Pro nás je opravdu důležitá kvalita kontaktu ne kvantita. Takže proto je těch formátů hodně, aby si opravdu každý mohl vybrat.”⁸² Poptávka je vysoká i proto, že ND+ nemůže nabízet tolik termínů, kolik by sami lektoři chtěli, a to kvůli provozu divadla a volným prostorům, kde by bylo možné programy realizovat.

NdB

Dramaturgické úvody jsou propagované divadlem, vždy současně s daným představením. Spolupráci s pedagogy a školami popisuje Barbara Gregorová následovně: „Každý rok připravujeme setkání pro pedagogy základních a středních škol, kde se bavíme o repertoáru, představujeme premiéry a domlouváme individuální programy pro školy.”⁸³ Školám jsou také průběžně zasílány nabídky představení.

Pro programy DSB existuje speciální kampaň ve formě videospotů a upoutávek, která běží na webu a sociálních sítích festivalu a sdílí ji i zapojená divadla.⁸⁴

NDM

⁸⁰ Online rozhovor s Danielou von Vorst, Praha, 11. 4. 2022

⁸¹ Tamtéž

⁸² Tamtéž

⁸³ Online rozhovor s Barbarou Gregorovou, Praha, 13. 5. 2022

⁸⁴ Tamtéž

Propagaci a marketing v začátcích Ateliéru popisuje ve své bakalářské práci Marie Bravencová: „Jako jeden z prvních druhů propagace v počátcích fungování Ateliéru byla osobní prezentace na školách, od září roku 2012 do listopadu 2012 Tereza [pozn. Strmisková] činnost Ateliéru prezentovala a nabízela na základních a středních školách Moravskoslezského kraje. S pedagogy probírala smysl a cíle workshopů k inscenacím a mnohé školy si záhy po prezentaci objednaly workshopy.“⁸⁵

Komunikace s konkrétními školami probíhá i dnes, už ne jako prezentování programů, ale jako komunikace individuálních potřeb škol nebo pedagogů, na základě kterých potom Ateliér připravuje konkrétní program. „Databázi, nebo spíš kontaktní seznam máme, ale není v něm žádné velké množství škol. Už máme vytipované některé pedagogy, spíše je to taková komunita, kterou oslovujeme.“⁸⁶ Tereza Strmisková také jako důležitou popisuje komunikaci a koordinaci s obchodním oddělením, které školy plošně oslovuje s nabídkou představení. Je podle ní důležité motivovat referentky k propojení s Ateliérem, aby workshopy a dílny byly nabízeny spolu s představením a ne jako konkurenční program.

Dále propagace probíhá na sociálních sítích, kde se propagují především jednorázové programy nebo programy a kurzy pro rodiče s dětmi. Divadlo také poskytuje Ateliéru prostor na svých webových stránkách a funguje i spolupráce s PR oddělením NDM, které propaguje hlavně větší akce.⁸⁷

5.7. Nabídka programů pro mládež

ND

V nabídce ND+ najdeme spoustu tvůrčích dílen určených pro školy a skupiny, které mají žákům a studentům přiblížit titul a inscenaci, na kterou se chystají. Dílny vždy trvají 120 minut a probíhají ve zkušebnách ND. Určeny jsou žákům a studentům od 14 let, vyjma tvůrčí dílny k inscenaci *Kytice*, která má spodní věkovou hranici nastavenou na 12 let. Tato dílna má také jinou kapacitu - 25 osob, narozdíl od ostatních dílen, které mají kapacitu 30 osob, což většinou

⁸⁵ Bravencová, M. Mapování vzniku a činnosti Ateliéru pro děti a mládež při Národním divadle moravskoslezském (Bakalářská práce), Brno: JAMU, 2015, 36 s.

⁸⁶ Online rozhovor s Terezou Strmiskovou, Praha, 13. 4. 2022

⁸⁷ Tamtéž

odpovídá jedné školní třídě. Dílna je pro třídy, které mají zakoupené vstupenky na představení, zdarma. Aktuálně mohou třídy navštívit dílny k pěti činoherním inscenacím.⁸⁸ Balet pořádá pro školní skupiny celkem 3 baletní dílny – k baletům *P. I. Čajkovského* a k inscenacím *Spící krasavice* a *Leonce & Lena*. Dílny trvají od šedesáti do devadesáti minut a jsou určeny pro 2. stupeň ZŠ.⁸⁹ Opera pořádá dílnu s názvem *Opera? Opera!*, která je určena žákům ve věku 11-15 let. Je realizována pro 30-60 osob a trvá 180 minut. Anotace na webu ND popisuje dílnu takto: „Bojíte se opery? Máte strach, že byste ji nepochopili? My vás na ni připravíme. Během tříhodinového programu vám přiblížíme vznik operního představení, seznámíme vás s operou W. A. Mozarta *Kouzelná flétna* a společně si v opeře zahrajeme.“⁹⁰

Další tvůrčí dílnou, kterou v nabídce najdeme, je dílna *Divadlo? Divadlo!*, která představuje návštěvníkům hravou formou divadelní provoz. Program je složen ze tří částí. První z nich je interaktivní prohlídka hlediště Stavovského divadla, na kterou navazuje program o profesích probíhající na zkušebně. Třetí část programu probíhá po skupinkách, kdy každá z nich představuje jedno povolání a společně připraví krátkou autorskou scénku. Dílna trvá přibližně 180 minut a je koncipována pro 18-30 osob. Cena se odvíjí od počtu osob, rozmezí je 100–120 Kč za osobu.⁹¹

Kurz *ND Young*

ND Young je kurz určený pro mládež, který byl pod hlavičkou ND+ poprvé uveden v roce 2019. Nyní je realizován ve dvou variantách. Jednou z nich je takzvaně běžný kurz, který probíhá po dobu tří měsíců v průběhu školního roku, druhou je intenzivní letní devítidenní kurz.

Běžný kurz má podobu několika setkání v podobě workshopů, návštěv divadelních představení, dramaturgických úvodů, setkání s tvůrci a diskusí. Kurz je realizovaný pod Činohrou, a proto jsou do něj většinou vybírána činoherní

⁸⁸ Národní divadlo, popisy jednotlivých dílen, <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/doprovodne-programy-nd-plus/pro-skolyskupiny>, vyhledáno 2. 5. 2022

⁸⁹ Národní divadlo, popisy jednotlivých dílen, <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/doprovodne-programy-nd-plus/tvurci-dilny>, vyhledáno 2. 5. 2022

⁹⁰ Národní divadlo, *Opera? Opera!* – dílna pro skupiny, <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/predstaveni/opera-opera-dilna-pro-skupiny-121336083>, vyhledáno 2. 5. 2022

⁹¹ Národní divadlo, *Divadlo? Divadlo!* – dílna pro skupiny, <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/predstaveni/tvurci-dilna-divadlo-divadlo-45322402>, vyhledáno 2. 5. 2022

představení, která občas doplní balet. Výjimkou byl cyklus na jaře 2021, kdy byla divadla kvůli vládním nařízením otevřena jen krátce a v programu nebyl dostatek činoherních představení. Účastníci proto výjimečně navštívili představení všech tří souborů.

Workshopy jsou zaměřené na různé divadelní dovednosti a profese, bývají zařazeny například workshopy režie, herectví, tance, tvůrčího psaní, scénografie, maskérský workshop nebo workshop na téma dějin a základů divadla. Workshopy vedou lektoři a profesionálové ve spolupráci s lektorkou Zuzanou Kráľovou, která všechny kurzy *ND Young* organizuje.⁹²

Pro představu přikládám harmonogram⁹³ pátého cyklu, který proběhl na podzim roku 2021:

22. 9. středa | 17:00 – 19:00 – workshop – první setkání ND Young

29. 9. středa | 16:30 – 19:00 – workshop Herectví s Jindřiškou Dudziakovou – StD

29. 9. středa | 19:30 – PLUKOVNÍK ŠVEC + dramaturgický úvod + ND Dialog

11. 10. pondělí | 19:30 – PROSLOV K NÁRODU + dramaturgický úvod + Setkání s tvůrci

20. 10. středa | 17:00 – 20:00 – workshop Tvůrčí psaní se Zuzanou Kráľovou

26. 10. úterý | 18:30 – VASSA ŽELEZNOVOVÁ + dramaturgický úvod

3. 11. středa | 17:00 – 20:00 – workshop Režie s Janem Fričem

16. 11. úterý | 17:00 – 20:00 – workshop Tanec s Pavlínou Červíčkovou

20. 11. – NOC DIVADEL – doprovodný program

1. 12. středa | 18:30 – KRÁSKA A ZVÍŘE + dramaturgický úvod + ND Dialog

9. 12. čtvrtek | 17:00 – 21:00 – workshop Scénografie s Draganem Stojčevskim

14. 12. úterý | 19:30 – NÁVŠTĚVA + dramaturgický úvod + ND Dialog

Cena kurzu je 990 Kč a pokrývá vstupenky na představení a honoráře lektorů a hostů. Studenti se mohou hlásit prostřednictvím přihlášek, kde popisují svou motivaci pro účast na kurzu a na jejichž základě je následně vybráno 20 účastníků. Kurz proběhl už po šesté, poslední cyklus nebyl veřejný a byl pouze pro studenty Gymnázia Jana Nerudy, které je partnerskou školou ND.

⁹² Osobní rozhovor se Zuzanou Kráľovou, Praha, 5. 5. 2022

⁹³ Tamtéž

Letní kurz vznikl o něco později než ten tzv. běžný a proběhl zatím pouze dvakrát. První setkání účastníků probíhá v červnu a následuje devět dnů v srpnu, během kterých vznikne inscenace. Pro letošní ročník oslovila Zuzana Králová absolventku kurzu *ND Young* Jolantu Lipkovou, která si složila čtyřčlenný tým, se kterým se bude věnovat režii a dramaturgii. V prvním roce měla vzniklá inscenace premiéru a zároveň derniéru, druhý rok se inscenace odehrála celkem třikrát a inscenace, která vznikne v létě 2022, by měla mít premiéru a jednu reprízu na Nové scéně.

Kapacita letního kurzu je 12 účastníků a cena je 3000 Kč.

Na podzim 2022 by měla proběhnout víkendová konference – setkání účastníků všech kurzů *ND Young*.⁹⁴

NdB

Přímo pro mládež (pro školy) jsou určeny programy opery a baletu. Program k baletní inscenaci *Louskáček*, který vznikl díky iniciativě pedagožky JAMU Radky Mackové. Ta na konferenci na téma spolupráce divadel a škol v Ostravě oslovila dramaturga baletu NdB s tím, že by měla zájem o spolupráci NdB a JAMU. Divadlo v další sezoně také projevilo zájem a vznikl požadavek na lektorský program k inscenaci *Louskáček*. Inscenace se přenášela z Bratislavy a už tam o pauze probíhal jednoduchý program pro děti – malování. „Tento formát jsme zachovali, o pauze jsme s dětmi malovali, podněcovali je k tomu, aby si vybavily, co viděly. Bylo to celé motivované soutěží, kdo odevzdal obrázek s kontaktními údaji, mohl vyhrát vstupenky nebo dárkové předměty. Chtěli jsme ale vymyslet ještě další formát, který by nám připadal smysluplný. Takže jsme navrhli workshop. Udělali jsme sondu u dětí, co si zapamatovaly, co nepochopily a podobně. A z průzkumu vyšlo, že nejvíc dětí, byly to šestáci, mělo problém s porozuměním příběhu. Tak jsme se rozhodli pro workshop před představením, který byl zaměřený na přípravu k inscenaci. I na samotnou formu baletu, spousta dětí třeba neví, že se v něm nemluví,⁹⁵ popisuje Radka Macková průběh vzniku programu. Do přípravy workshopu byli zapojeni i studenti druhého ročníku Ateliéru Divadlo a výchova. Osvědčilo se to, a tak byla příprava workshopu

⁹⁴ Osobní rozhovor se Zuzanou Královou, Praha, 5. 5. 2022

⁹⁵ Osobní rozhovor s Radkou Mackovou, Brno, 19. 4. 2022

zapojena do výuky a druhý ročník vždy připravuje k této inscenaci lektorský program. „Každý rok je trošku jiná koncepce. Obsah jako takový je skoro stejný, tedy to, co je potřeba dětem předat. Děj, věci o autorovi, co znamenají jednotlivé tance, baletní gesta a baletní pantomima, jednotlivé kostýmy... Každý ročník si formát uchopí jinak a program je pokaždý zaměřený na jiné složky,“ dodává Radka Macková k podobě jednotlivých workshopů. Záleží také na cílové skupině. Obešlou se školy, které mají objednané vstupenky, s nabídkou lektorského programu a podle toho, které školy (třídy) projeví zájem, se program koncipuje – pro první stupeň vypadá program úplně jinak než pro druhý nebo pro střední školy.

V budoucnu by měly vzniknout formou spolupráce NdB a JAMU další dva lektorské programy, k inscenacím *Spící krasavice* a *Kráska a zvíře*.⁹⁶

Opera nabízí na webu v sekci *Off program* dva programy. Prvním z nich je *Kukátko za oponu*. Program je určený pro žáky druhého stupně ZŠ a SŠ a účastníky v něm provází šéfdirigent Marko Ivanović. Dle anotace program propojuje hudební výchovu s češtinou a estetikou. Druhým programem je *Předpremiérové kukátko*. Během těchto programů, které probíhají před prvním provedením operních produkcí, se diváci setkají s režiséry, dirigenty, scénografy, sólisty a dalšími členy inscenačních týmů, kteří jim představí inscenaci, její koncepci a inspirační zdroje a průběh jejího zkoušení.⁹⁷

NDM

Programy a workshopy

„Je libo workshop či dramaturgický úvod před návštěvou divadelního představení? Rádi byste se po představení potkali s našimi herci? Nebo vás zajímají tajemství divadelního zákulisí? Pro vaši třídu připravíme program na míru,“⁹⁸ uvádí popisek sekce Žákům a studentům na webu NDM. V nabídce potom najdeme divadelní workshopy, setkání s umělci a prohlídky zákulisí.

⁹⁶ Osobní rozhovor s Radkou Mackovou, Brno, 19. 4. 2022

⁹⁷ Národní divadlo Brno, Off program, <https://www.ndbrno.cz/opery/offprogram/>, vyhledáno 8. 7. 2022

⁹⁸ Národní divadlo moravskoslezské, Ateliér pro děti a mládež, Pro školy, <https://www.ndm.cz/cz/stranka/938-pro-skoly-2021-2022.html>, vyhledáno 30. 4. 2022

Ateliér nabízí nejen workshopy jako úvod k divadelnímu představení, na které se žáci a studenti chystají, ale také tvůrčí workshopy o teorii a historii divadla, workshopy divadelních dovedností nebo workshopy zaměřené na komunikaci a spolupráci skupiny. Časová dotace workshopů je 90 minut a probíhají přímo v Ateliéru nebo ve zkušebně NDM, ale lektoři je mohou zrealizovat také ve školách. Dále divadlo nabízí setkání s umělci ve formě dramaturgických úvodů k představením přímo pro danou třídu nebo ve formě besedy po představení s inscenačním týmem a herci. Třídní kolektivy se také mohou podívat do zákulisí divadel nebo scénografických dílen během komentované prohlídky.⁹⁹

Činoherní studio

Činoherní studio Národního divadla moravskoslezského funguje od roku 2015 a je platformou pro mladé divadelní amatéry. V popisu studia na webu NDM stojí: „Pod vedením divadelních lektorek a umělců pracují mladí lidé na autorských inscenacích, tvoří happeningy a akce ve veřejném prostoru, podílí se na doprovodných akcích NDM, chodí společně do divadla, absolvují divadelní workshopy, potkávají se s umělci na besedách a diskusích, účastní se mezinárodních divadelních projektů.“¹⁰⁰ Do studia se nabírá vždy jedna skupina účastníků, která ho navštěvuje, dokud to dává smysl a funguje. První skupina tak studio navštěvovala asi tři nebo čtyři roky. Teď ho navštěvuje druhá skupina. Vzhledem k velkému zájmu jsou účastníci vybíráni prostřednictvím talentových zkoušek (konkurzů). „Všechny, kteří se přihlásili, jsme nevzali, někdy i z praktických důvodů. Když se přihlásí dvacetiletý člověk a ostatním je 15, tak by to prostě nefungovalo. Vždycky jsme vybírali tak, aby nám sedli jako skupina a aby se s nimi dalo nějak pracovat a formovat je,“¹⁰¹ popisuje výběr účastníků Tereza Strmisková, která *Činoherní studio NDM* vede spolu s lektorkou Radanou Otipkovou.

Kurz má jinou strukturu než na ZUŠ. První půlrok je věnován průpravě a poté studio funguje tak, že účastníci tvoří a jsou na ně kladeny určité nároky. Činnost studia se přizpůsobuje divadelnímu provozu, aktuálnímu repertoáru a

⁹⁹ Národní divadlo moravskoslezské, Ateliér pro děti a mládež, Pro školy, <https://www.ndm.cz/cz/stranka/938-pro-skoly-2021-2022.html>, vyhledáno 30. 4. 2022

¹⁰⁰ Národní divadlo moravskoslezské, Ateliér pro děti a mládež, Činoherní studio, <https://www.ndm.cz/cz/stranka/941-cinoherni-studio-ndm.html?mode=test>, vyhledáno 29. 4. 2022

¹⁰¹ Online rozhovor s Terezou Strmiskovou, Praha, 13. 4. 2022

dramaturgickému plánu. Za sezónu připraví několik projektů. Snaží se, aby tyto projekty měly v divadle své místo a byly jeho součástí. V této sezóně (2021/2022) například připravili happening k inscenaci *Revizor*, která měla premiéru v listopadu 2021 v Divadle Antonína Dvořáka. Happening probíhá ve foyer divadla přímo před představením. Dále se účastní celodivadelních akcí, jako je zahájení sezóny nebo *Noc divadel*.¹⁰²

Velkým mezinárodním projektem, do kterého se *Činoherní studio NDM* v sezóně 2021/2022 zapojilo, je *#youthmanifesto*, v rámci něhož tvoří divadlo s mladými pro mladé. Spolu s dalšími mladými lidmi z Nizozemska a Slovinska zkoumají členové studia témata současnosti a pomocí uměleckých prostředků demonstrují, jak by měl vypadat svět, ve kterém by chtěli žít. Projekt přináší „příležitost a profesionální podporu k umělecké reflexi postojů ke společnosti, ve které mladí lidé žijí. Projektu se účastní mladí ze tří organizací ve třech evropských zemích: Ateliér NDM (CZ), Glej, gledališče (SLO) a Het Theaterschip (NL).“¹⁰³ V projektu se pracuje metodami neformálního vzdělávání. Účastníci si mohou vyzkoušet různé techniky tvůrčího psaní, fyzického projevu, autorského vyjádření a různorodé tvorby ve veřejném prostoru. Projektem účastníky provádí a vedou ho lektoři a experti v oblasti mezinárodní spolupráce, interkulturního dialogu, inscenační praxe, kritického myšlení a neformálního vzdělávání. „Chceme vytvořit bezpečný prostor pro tvůrčí proces, při kterém budou mladí schopni formulovat své postoje a najít jedinečnou cestu k prezentaci palčivých témat. Chceme dosáhnout komplexního přístupu ke vzdělávání mládeže: prostřednictvím nabytých zkušeností posílit sociální kompetence a vytvořit prostor pro vyjádření se k ožehavým tématům současnosti, ať už jde o intimní osobní témata či reflexi politiky, která utváří dnešní svět a jejich bezprostřední budoucnost,“¹⁰⁴ je uvedeno v popisu projektu. Účastníci a lektoři se sešli na úvodním workshopu v holandském Deventeru, kde se věnovali důležitým tématům současnosti, jako je například duševní zdraví, klimatická změna, vzdělávání nebo politika. Poslední den pětidenního workshopu uměleckými prostředky předvedli, jak vypadá svět, ve kterém by chtěli žít. Partnery projektu je Glej Theatre (Lublaň, Slovinsko) a

¹⁰² Online rozhovor s Terezou Strmiskovou, Praha, 13. 4. 2022

¹⁰³ Národní divadlo moravskoslezské, Ateliér pro děti a mládež, Youthmanifesto, <https://www.ndm.cz/cz/stranka/942-youthmanifesto.html?mode=test>, vyhledáno 29. 4. 2022

¹⁰⁴ Národní divadlo moravskoslezské, Ateliér pro děti a mládež, Youthmanifesto, <https://www.ndm.cz/cz/stranka/942-youthmanifesto.html?mode=test>, vyhledáno 29. 4. 2022

Het Theaterschip (Deventer, Nizozemsko). Realizován je za podpory Evropské komise v rámci programu Erasmus+.¹⁰⁵

Divadelní kroužek Paměti národa

V roce 2022 se Ateliér stal partnerem celostátního projektu organizace Post Bellum, kterým je *Divadelní kroužek Paměti národa*. Post Bellum je neziskovou organizací, která byla založena českými novináři a historiky v roce 2001 a jejím cílem je vyhledávání a zpracovávání vzpomínek pamětníků klíčových momentů 20. století. Stěžejním projektem organizace je Paměť národa, veřejně přístupná pamětnická databáze, kterou Post Bellum buduje a spravuje spolu s Ústavem pro studium totalitních režimů a Českým rozhlasem.¹⁰⁶ Jedná se o sbírku vzpomínek osobností, deníků, fotografií atd. z 20. století, která je díky online podobě přístupná široké veřejnosti.

Divadelního kroužky Paměti národa jsou, dalo by se říct, programem na klíč. Za symbolickou cenu je možné koupit si metodiku, podle které je kroužek provozován. Post Bellum k metodice také nabízí podporu ve formě konzultací a setkání. V současné době kroužky probíhají v Praze, Brně, Ostravě a Plzni. V Praze ho mládež může navštěvovat ve čtyřech divadlech a jednom kulturním centru, v Brně probíhá v Institutu Paměti národa, v Plzni ve volnočasovém centru a v Ostravě právě v Ateliéru pod vedením Daniely a Tomáše Jirmanových.¹⁰⁷

Je určen pro žáky a studenty ve věku 12 až 18 let, kteří mají zájem o moderní historii a mají rádi divadlo. „Divadelními prostředky vyprávíme příběhy a události 20. století, zaznamenané v Paměti národa a účastníkům dáváme prostor pro společnou tvorbu a reflexi nedávné historie,“¹⁰⁸ popisuje kroužek anotace na webu Paměti národa. Kroužek je koncipován pro 10-15 účastníků, kteří se jednou týdně schází na 90 minut a během patnácti setkání zpracovávají jeden konkrétní příběh do podoby krátké inscenace nebo site specific projektu ve veřejném prostoru. „Na pozadí konkrétního příběhu účastníci porozumí historickému kontextu 20. století a podstatě totalitních režimů. Vyzkoušejí si nejen profesi hereckou, ale mohou se stát i spoluautory scénáře, dramaturgy, scénografy či hudebníky – dle svých zálib a schopností. Nahlédnou tak do divadelní tvorby

¹⁰⁵ Tamtéž.

¹⁰⁶ Post Bellum, Paměť národa, <https://www.postbellum.cz/co-delame/projekty/pamet-naroda/>, vyhledáno 29. 4. 2022

¹⁰⁷ Online rozhovor s Terezou Strmiskovou, Praha, 13. 4. 2022

¹⁰⁸ Post Bellum, Divadlo Paměti národa, <https://divadlo.pametnaroda.cz/krouzky/>, vyhledáno 29. 4. 2022

v celé její komplexnosti,¹⁰⁹ doplňuje obecnou anotaci kroužku jeho popis na webu NDM.

Povinná četba aneb Inscenovaný tahák k maturitě

Inscenované čtení s názvem *Povinná četba aneb inscenovaný tahák k maturitě* je určen studentům středních škol a jeho cílem je představit budoucím maturantům díla z maturitní četby. V rámci jednoho představení jsou divákům představena vždy tři díla – jedno beletristické, jedna sbírka poezie a jedno drama. V prvním provedení jsou studentům představována tato díla: *Zločin a trest* Fjodora Michajloviče Dostojevského, *Květy zla* Charlese Baudelaira a absurdní drama *Zahradní slavnost* Václava Havla. První uvedení čtení těchto titulů byla předpremiéra 20. prosince 2021. Premiéra se konala 7. 3. 2022 v Divadle „12“.¹¹⁰ Scénáře, režie, výpravy a hudby se ujali dva absolventi Katedry alternativního a loutkového divadla na DAMU, Antonín Brukner a Josef Bobeš Havelka, se kterými spolupracovala Daniela Jirmanová. Formát inscenovaného čtení maturitní četby vznikl jako reakce na zrušení dopoledních představení pro školy v NDM.¹¹¹

¹⁰⁹ Národní divadlo moravskoslezské, Ateliér pro děti a mládež, Pro náctileté, <https://www.ndm.cz/cz/stranka/927-pro-nactilete.html>, vyhledáno 29. 4. 2022

¹¹⁰ Národní divadlo moravskoslezské, Ateliér pro děti a mládež, Povinná četba aneb inscenovaný tahák k maturitě, <https://www.ndm.cz/cz/extra-akce-atelier/predstaveni/6155-povinna-cetba-aneb-inscenovany-tahak-k-maturite/2021-12-20/71857/>, vyhledáno 29. 4. 2022

¹¹¹ Online rozhovor s Terezou Strmiskovou, Praha, 13. 4. 2022

Závěr

Jedním z cílů této práce bylo popsání současného stavu divadelního lektorství v ČR, do něhož mi divadelní lektorky umožnily nahlédnout. Díky rozhovorům s Annou Hrnečkovou a Danielou von Vorst jsem mohla popsat vývoj oboru, který se v několika posledních letech rozvinul, a to především díky vzniku Asociace divadelních lektorů, která podporuje lektory a instituce v pořádání lektorských programů, ale také usiluje o vzdělávání nových lektorů a podporuje zájem o tento obor. Díky Asociaci by se lektoři mohli dostat do mnohem více divadel, a tak podporovat vztahy institucí s jejich diváky. Lektoři přichází s novými formáty, díky kterým mohou s publikem pracovat, podporovat diváckou základnu a kulturně své diváky vzdělávat.

S rozvojem publika a práce s ním se setkáváme stále častěji a instituce toto téma vnímají a považují za důležité, což můžeme pozorovat nejen na zařazení pracovní pozice lektora do dalších divadel, ale také na rozrůstajícím se počtu těchto pozic a úvazků (viz. podkapitola 5.4). Zájem o obor také potvrzuje počet účastníků na přednáškách, workshopech a kurzech pro zkušené i začínající divadelní lektory.

Přístupy ke koncepcím a organizaci lektorských programů se liší a každá instituce potřebuje najít vhodný způsob fungování pro svůj provoz, což je patrné z případových studií. Každá z institucí má lektorské oddělení/programy začleněné v provozu divadla jinak, ať už jde o personální zajištění a zařazení v organizační struktuře, financování, propagaci nebo obsah programů. Popsání těchto přístupů, jejich výhod a úskalí může být inspirací pro divadla, která lektorské programy chtějí zařadit do své činnosti. Divadla také mohou využívat jeden z programů Asociace divadelních lektorů, kdy jim lektorský tým připraví návrh koncepce lektorských programů na míru podle potřeb a možností divadla.

V průběhu psaní práce jsem si potvrdila předpoklad, že lektorské programy a práce s publikem je v dnešní době nesmírně důležitou součástí institucí a že komunikace s diváky a jejich vzdělávání, podněcování ke kritickému myšlení a jejich rozvoj je jednou z důležitých součástí činnosti divadel.

Seznam použité literatury

1. Bravencová, M. Mapování vzniku a činnosti Ateliéru pro děti a mládež při Národním divadle moravskoslezském (Bakalářská práce), Brno: JAMU, 2015, 15 s.
2. Černá, T. Doprovodné programy divadel – příležitost pro rozvoj divácké obce divadel. (Diplomová práce), Praha: AMU, 2016
3. Fialová, D. Kulturní vzdělávání – Koncepční spolupráce základních škol a kulturních institucí v Praze. (Magisterská práce), Praha: AMU, 2015, 13 s.
4. GAVRYLYUK, Z. Re:Publikum: možnosti spolupráce s publikem ve 21. století. 2., dopl. vyd. (elektronicky). [Praha]: Institut umění – Divadelní ústav, [2013]. 4 s. ISBN 978-80-7008-319-2.
5. Kekeláková, A. Práce s publikem v profesionálním divadle pro děti. (Bakalářská práce), Brno: JAMU, 2016
6. Kolář, Z. Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel. [Praha]: Grada, [2012]. 36 s. ISBN 978-80-247-3710-2.
7. Kottová, K. Instituce a divák. [Praha]: Display, [2019]. Cumulus. 75 s. ISBN 978-80-906381-8-1.
8. Pešek, T., Škrabský, T., Novosádová, M., Dočkalová, J. Slabikář neformálního vzdělávání v práci s mládeží. [Praha]: Asociace neformálního vzdělávání (ANEV), [2019]. ISBN 978-80-907579-0-5.

Internetové zdroje

1. Akademie IDU, manažerský program 2022,
<https://akademie.idu.cz/akce/manazersky-program-2022>
2. Asociace divadelních lektorů, Aktuality,
<https://divadelnilektori.cz/aktuality>
3. Asociace divadelních lektorů, Co je práce s publikem?,
<https://divadelnilektori.cz/co-je-prace-s-publikem>
4. Asociace divadelních lektorů, Členové
<https://divadelnilektori.cz/clenove>,
5. Asociace divadelních lektorů, Národní divadlo,
<https://divadelnilektori.cz/narodni-divadlo>
6. Asociace divadelních lektorů, Naše aktivity,
<https://divadelnilektori.cz/node/12>,
7. Asociace divadelních lektorů, přihláška na kurz Základy divadelního lektorství, <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSenMiFsx-iqrH1tDo6KmPj24q750tuwZoN5GIGzkZGaYb6j0g/viewform>
8. Asociace divadelních lektorů, Vznik, <https://divadelnilektori.cz/vznik>
9. Culturenet, Divadelní lektoři rozvíjí práci s publikem v českých divadlech i v době pandemické, <https://www.culturenet.cz/stalo-se/divadelnilektori-rozviiji-praci-s-publikem-v-ceskych-divadlech-i-v-dobe-pandemicke/>,
10. Divadlo.cz, Asociace divadelních lektorů školí nové specialisty na práci s divadelním publikem, <https://www.divadlo.cz/?clanky=asociace-divadelnich-lektoru-skoli-nove-specialisty-na-praci-s-divadelnim-publikem>
11. Festival Divadelní svět Brno, Doprovodný program DSB 2022,
<https://divadelnisvet.cz/doprovodny-program/>
12. Hrnečková A., Macková R., Strmisková T., Divadelní lektor: inspirace pro práci s publikem,
https://drive.google.com/file/d/1Ch5MZ3QeZCsWBfTxfA_fMN59kubCNwnS/view
13. Kostřicová, K.: Divadlo ve výchově se zaměřením na recepci a reflexi divadelního díla ve spolupráci s Národním divadlem moravskoslezským v Ostravě, <https://docplayer.cz/1003233-Kamila-kostricova-divadlo-ve-vychove-se-zamerenim-na-recepci-a-reflexi-divadelniho-dila-ve-spolupraci-s-narodnim-divadlem-moravskoslezskym-v-ostrove.html>

14. Nařízení vlády č. 222/2010 Sb., Nařízení vlády o katalogu prací ve veřejných službách a správě, <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2010-222>
15. Národní divadlo Brno, Návrh rozpočtu příspěvkové organizace na rok 2021, https://www.ndbrno.cz/wp-content/uploads/2021/03/NDB_NR-2021_zverejneni-od-22.12.anonymiz.s-dolozkou.pdf
16. Národní divadlo Brno, O divadle, <https://www.ndbrno.cz/o-divadle/>
17. Národní divadlo Brno, Off program, <https://www.ndbrno.cz/opery/offprogram/>
18. Národní divadlo Brno, organizační struktura Národního divadla Brno, p. o., <https://www.ndbrno.cz/wp-content/uploads/2021/01/Organizacni-struktura-NdB.pdf>
19. Národní divadlo Brno, Premiéry, https://www.ndbrno.cz/premiery_sezony/
20. Národní divadlo Brno, Výroční zprávy, <https://www.ndbrno.cz/o-divadle/dokumenty-2/zakladni-dokumenty-ndb/>
21. Národní divadlo moravskoslezské, Ateliér pro děti a mládež, Činoherní studio, <https://www.ndm.cz/cz/stranka/941-cinoherni-studio-ndm.html?mode=test>
22. Národní divadlo moravskoslezské, Ateliér pro děti a mládež, Povinná četba aneb inscenovaný tahák k maturitě, <https://www.ndm.cz/cz/extra-akce-atelier/predstaveni/6155-povinna-četba-aneb-inscenovany-tahak-k-maturite/2021-12-20/71857/>
23. Národní divadlo moravskoslezské, Ateliér pro děti a mládež, Pro náctileté, <https://www.ndm.cz/cz/stranka/927-pro-nactilete.html>
24. Národní divadlo moravskoslezské, Ateliér pro děti a mládež, Pro školy, <https://www.ndm.cz/cz/stranka/938-pro-skoly-2021-2022.html>,
25. Národní divadlo moravskoslezské, Ateliér pro děti a mládež, Youthmanifesto, <https://www.ndm.cz/cz/stranka/942-youthmanifesto.html?mode=test>
26. Národní divadlo moravskoslezské, <https://www.ndm.cz/cz/>
27. Národní divadlo moravskoslezské, <https://www.ndm.cz/cz/stranka/20-narodni-divadlo-moravskoslezske.html>
28. Národní divadlo, brožura Doprovodné programy ND+, <https://media.narodni-divadlo.cz/11302/1599552128-nd-brozura2020.pdf>

29. Národní divadlo, Divadlo? Divadlo! – dílna pro skupiny, <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/predstaveni/tvurci-dilna-divadlo-divadlo-45322402>
30. Národní divadlo, Doprovodné programy, <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/doprovodne-programy-nd-stare>
31. Národní divadlo, O divadle, <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/o-divadle>
32. Národní divadlo, Opera? Opera! – dílna pro skupiny, <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/predstaveni/opera-opera-dilna-pro-skupiny-121336083>
33. Národní divadlo, popisy jednotlivých dílen, <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/doprovodne-programy-nd-plus/pro-skolyskupiny>
34. Národní divadlo, popisy jednotlivých dílen, <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/doprovodne-programy-nd-plus/tvurci-dilny>
35. Národní divadlo, výroční zprávy o činnosti a hospodaření Národního divadla za roky 2018, 2019 a 2020, <https://media.narodni-divadlo.cz/11302/1575540511-nd-vz2018-12.pdf>, <https://media.narodni-divadlo.cz/11302/1588242082-nd-vz2019-impr.pdf>, <https://media.narodni-divadlo.cz/11302/1619782532-nd-vz2020.pdf>
36. Národní divadlo, výroční zprávy z let 2016-2020, <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/o-divadle/dokumenty/vyrocnizpravy>
37. Post Bellum, Divadlo Paměti národa, <https://divadlo.pametnaroda.cz/krouzky/>
38. Post Bellum, Paměť národa, <https://www.postbellum.cz/co-delame/projekty/pamet-naroda/>
39. Sociologický ústav AV ČR, Sociologická encyklopedie, <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Mládež>
40. Stanovy Asociace divadelních lektorů, z. s., <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=61017547&subjektId=1079735&spis=1207492>
41. Stanovy spolku Ateliér pro děti a mládež při Národním divadle moravskoslezském, <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=42891400&subjektId=821835&spis=880449>
42. Změna zřizovací listiny Národního divadla ze dne 16. února 2021, <https://media.narodni-divadlo.cz/11302/1613734085-zmenaplatna01032021.pdf>

43. Zřizovací listina Národního divadla Brno, <https://www.ndbrno.cz/wp-content/uploads/2021/01/Zrizovaci-listina.pdf>
44. Zřizovací listina Národního divadla, <https://media.narodni-divadlo.cz/11302/1575524368-statut-nd-novela06032013.pdf>

Další zdroje

1. Rozhovor s Annou Hrnečkovou, osobně, Praha, 30. 11. 2022
2. Rozhovor s Danielou von Vorst, online, Praha, 11. 4. 2022
3. Rozhovor s Terezou Strmiskovou, online, Praha, 13. 4. 2022
4. Rozhovor s Radkou Mackovou, osobně, Brno, 19. 4. 2022
5. Rozhovor se Zuzanou Královou, osobně, Praha, 5. 5. 2022
6. Rozhovor s Barbarou Gregorovou, online, Praha, 13. 5. 2022

7. Zřizovací listina Národního divadla moravskoslezského (získána formou emailové korespondence se Šárkou Swiderovou, 21. 4. 2022)

Přílohy

Příloha č. 1: Zřizovací listina Národního divadla moravskoslezského

Zřizovací listina

Statutární město Ostrava zastupitelstvo města

svým usnesením č. 2509/1014/32 ze dne 21.5.2014
v souladu s ust. § 84 odst. 2 písm. d) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení),
ve znění pozdějších předpisů a ust. § 27 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních
rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů,

schvaluje

zřizovací listinu

právníké osoby

Národní divadlo moravskoslezské, příspěvková organizace

Čl. I Označení zřizovatele

1. Statutární město Ostrava, IČ 00845451, Prokešovo nám. 8, 729 30 Ostrava, okres Ostrava – město.
2. Národní divadlo moravskoslezské bylo založeno 12. srpna 1919, přejmenováno na Státní divadlo Ostrava. V souladu s ustanovením § 67 zákona ČNR č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, přešla funkce zřizovatele na Město Ostrava dnem 24.11.1990. Usnesením Rady města Ostravy č. 130/5 ze dne 24.1.1995 byl schválen původní název divadla - Národní divadlo moravskoslezské.

Čl. II Název

Národní divadlo moravskoslezské, příspěvková organizace

Čl. III Sídlo

ul. Čs. legií č. 148/14, 701 04 Ostrava – Moravská Ostrava

Čl. IV Identifikační číslo osoby

00100528

Čl. V Právní forma

Příspěvková organizace

Čl. VI Vymezení hlavního účelu zřízení a předmětu činnosti příspěvkové organizace (dále jen „organizace“)

1. Hlavním účelem zřízení organizace je provazování divadelní činnosti a trvalé rozvíjení kulturního, duchovního, intelektuálního a společenského života občanů. Národní divadlo moravskoslezské je vícesouborové s následujícími soubory: opera, opereta, balet, činohra.

2. Předmět činnosti odpovídající hlavnímu účelu:
 - a) umělecké ztvárnění inscenací divadelních děl;
 - b) předvádění divadelních představení na cizích scénách v rámci republiky i v zahraničí;
 - c) výroba scénických výprav a kostýmů pro vlastní činnost;
 - d) vystavování originálů a rozmnoženin děl;
 - e) pořizování zvukových a obrazových záznamů;
 - f) veřejné předvádění audiovizuálních děl;
 - g) vydávání a veřejné šíření neperiodických publikací souvisejících s hlavní činností;
 - h) příprava dětí do dětských rolí v operních a baletních inscenacích a udržování jejich technické úrovně během divadelní sezóny a způsobilosti k výkonu těchto rolí;
 - i) zajišťování závodního stravování a přechodné ubytování osob podílejících se na realizaci představení;
 - j) půjčování divadelních potřeb.
3. Doplňková činnost
 - a) realitní činnost, správa a údržba nemovitostí;
 - b) reklamní činnost, marketing, mediální zastoupení;
 - c) hostinská činnost.

Organizace je oprávněna provozovat tuto doplňkovou činnost, navazující na hlavní účel činnosti za předpokladu, že nenaruší plnění hlavního účelu organizace.

Čl. VII Statutární orgán

1. Statutárním orgánem zřizované organizace je ředitel.
2. Ředitele jmenuje a odvolává rada města, která rovněž stanoví jeho plat podle zvláštních předpisů. Ředitel je odpovědný radě města za činnost organizace.
3. Ředitel je oprávněn vystupovat a jednat jménem organizace samostatně. Při své činnosti je povinen postupovat v souladu s platnými právními předpisy a v rámci oprávnění daných zřizovací listinou. Při řízení organizace se ředitel rovněž řídí úkoly vyplývajícími z usnesení rady města a zastupitelstva města a věcně příslušnými dokumenty schválenými těmito orgány.
4. Ředitel je povinen zpracovat pracovní řád, organizační řád případně další vnitřní předpisy organizace.
5. Organizace je povinna zajistit ochranu majetku a řádný výkon práv a povinností při správě majetku organizace, stanovit úkoly, práva a povinnosti jednotlivých zaměstnanců při správě tohoto majetku, jakož i okruh funkcí, s jejichž výkonem je spojena odpovědnost, ve vnitřních organizačních předpisech.
6. Organizace je povinna mít zaveden funkční systém finančních kontrol (vnitřní kontrolní systém) ve smyslu zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění pozdějších předpisů a předkládat informace a podklady zřizovateli podle zvláštních právních předpisů nebo jeho vyžádání.

Čl. VIII Vymezení majetku ve vlastnictví zřizovatele, který se předává organizaci k hospodaření

K výkonu činnosti vymezuje zřizovatel organizaci následující majetek, který se organizaci předává k hospodaření (dále jen „svěřený majetek“):

1. Nemovitý majetek
Je tvořen nemovitými věcmi vymezenými v příloze č. 1, která je nedílnou součástí této zřizovací listiny.
2. Movitý majetek
 - a) Je tvořen movitými věcmi vymezenými v účetních kategoriích v příloze č. 2, která je nedílnou součástí této zřizovací listiny.

- b) Ostatní movité věci pořízené organizací vlastní činností pro zřizovatele.
- 3. Se svěřeným majetkem (dále jen „majetek“) organizace plní hlavní účel, k němuž byla zřízena, a to v rámci předmětu její činnosti.

Čl. IX Vymezení majetkových práv a povinností při hospodaření s majetkem

1. Obecná ustanovení

Organizace je povinna zejména:

- a) Využívat majetek hospodárně k účelu, ke kterému byla zřízena a chránit tento majetek před poškozením, ztrátou, zničením, odcizením nebo zneužitím a dbát, aby nevznikla škoda.
- b) Vést účetní a operativní evidenci majetku.
- c) Provádět pravidelnou roční inventarizaci a na základě provedených inventur předávat zřizovateli soupis přírůstků a úbytků majetku dle pokynů zřizovatele.
- d) Předkládat zřizovateli ke schválení odpisový plán na příslušný rok dle pokynů zřizovatele a na jeho základě provádět odpisy z hodnoty majetku.
- e) Dodržovat veškeré předpisy na úseku bezpečnosti práce a požární ochrany.
- f) Zajistit na své náklady včasnou a řádnou údržbu a opravy, včetně periodických revizí dle platných předpisů.
- g) Využívat všechny právní prostředky na ochranu proti tomu, kdo zasahuje neoprávněně do vlastnického práva.
- h) Dle pokynů zřizovatele zajistit podklady pro účely pojištění majetku.
- i) Uplatnit nárok na náhradu škody proti těm, kteří škodu způsobili, tak proti těm, kteří úmyslně nebo z nedbalosti umožnili její vznik; při podezření z přestupku nebo trestného činu oznámit věc příslušným orgánům.

2. Nemovitý majetek

Organizace je oprávněna:

- a) Nabývat nemovitý majetek pro svého zřizovatele pouze s jeho předchozím písemným souhlasem. Takto zřizovatelem nabytý nemovitý majetek je předán k hospodaření této organizaci.
- b) Provádět na nemovitém majetku rekonstrukce, technické zhodnocení, popř. další stavební úpravy, které nevyžadují zápis do katastru nemovitostí dle zvláštních předpisů; v ostatních případech je tak organizace oprávněna činit jen s předchozím souhlasem zřizovatele.

3. Movitý majetek

Organizace je oprávněna:

- a) Nabývat movitý majetek pro svého zřizovatele. Takto zřizovatelem nabytý movitý majetek je předán k hospodaření této organizaci.
- b) Provádět vyřazování přebytečného a likvidaci neupotřebitelného movitého majetku za podmínek upravených ve Směrnici – Zásady vztahů orgánů města k příspěvkovým organizacím zřízeným statutárním městem Ostrava (dále jen „Směrnice“).
- c) Zcizovat movitý majetek jen s předchozím souhlasným rozhodnutím rady města.

4. Nájem a výpůjčka majetku:

- a) Organizace je oprávněna rozhodovat o uzavření nájemních smluv a smluv o výpůjčce
 - na dobu určitou, nejdéle na jeden rok,
 - na dobu neurčitou s výpovědní lhůtou ne delší než 3 měsícea tyto uzavírat.
Příjmy z těchto nájmu jsou příjmem organizace.
- b) Organizace je oprávněna uzavírat nájemní smlouvy a smlouvy o výpůjčce. K uzavření takovýchto smluv, s výjimkou případů uvedených pod písmenem a), je nutné předchozí rozhodnutí rady města o tom, že taková smlouva může být uzavřena.
Příjmy z těchto nájmu jsou příjmem organizace.

5. Organizace není oprávněna majetek jakýmkoliv způsobem zejit, zejména směnit nebo darovat, ani jej vložit do základního kapitálu jiných osob, používat jej k účasti na podnikání třetích osob, jakkoli jej zatěžovat či jinak s ním nakládat, mimo případů výše vyjmenovaných a případů stanovených zákonem.
6. Organizace užívá i jiný majetek než svěřený majetek zřizovatele, a to na základě smluvních vztahů.
7. Práva k majetku, nevymezená organizaci v předchozích ustanoveních, vykonává zřizovatel, nevyplývá-li ze zákona jinak.

Čl. X Finanční hospodaření

1. Organizace hospodaří s peněžními prostředky získanými vlastní činností, s peněžními prostředky přijatými z rozpočtu zřizovatele, s prostředky svých fondů a s peněžními dary od fyzických a právnických osob, včetně peněžních prostředků poskytnutých z Národního fondu a ze zahraničí tak, jak stanoví zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů a tato zřizovací listina.
2. Pokud organizace vytvoří ve své doplňkové činnosti zisk, může jej použít jen ve prospěch své hlavní činnosti, zřizovatel může organizaci povolit jiné využití zdroje.
3. Pohledávky a dluhy:
 - a) Organizace je povinna sledovat a hradit své dluhy vůči věřitelům řádně a ve sjednaných lhůtách.
 - b) Organizace eviduje a vymáhá pohledávky vzniklé v souvislosti s její činností dle zřizovací listiny samostatně. Je povinna sledovat, zda dlužníci plní své dluhy řádně a včas a v případě jejich prodlení zabezpečit zajištění a vymáhání pohledávek v souladu s obecně závaznými platnými předpisy.
 - c) Při odepisování pohledávek postupuje organizace podle příslušných právních předpisů a „Směrnice“.
 - d) Organizace je oprávněna postoupit pohledávku nebo soubor pohledávek, převzít dluh, přistoupit k dluhu, převzít majetek dle § 1893 občanského zákoníku, postoupit smlouvu, vzdát se práva a dluh prominout jen s předchozím souhlasem zřizovatele.

Čl. XI Zajištění kontroly

Organizace je povinna strpět kontroly hospodaření a výkon finančních kontrol prováděných orgány zřizovatele podle zvláštního právního předpisu a dodržovat jeho pokyny pro organizaci a provádění těchto kontrol.

Čl. XII Jiná ustanovení

Otázky neupravené touto zřizovací listinou se řídí zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů a jinými právními předpisy.

Čl. XIII Vymezení doby, na kterou je organizace zřízena

1. Organizace je zřízena na dobu neurčitou.
2. Zřizovací listinu lze doplňovat a měnit pouze dodatkem zřizovací listiny.

Čl. XIV Zrušovací ustanovení

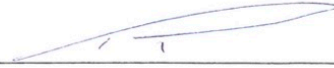
22-05-2014

Tato zřizovací listina nabývá účinnosti dnem Dnem účinnosti této zřizovací listiny se ruší zřizovací listina příspěvkové organizace ze dne 30.11.2005 včetně dodatku č. 1 ze dne 29.3.2006, dodatku č. 2 ze dne 26.4.2006, dodatku č. 3 ze dne 28.6.2006, dodatku č. 4 ze dne 28.3.2007, dodatku č. 5 ze dne 21.11.2007, dodatku č. 6 ze dne 12.12.2007, dodatku č. 7 ze dne 26.3.2008, dodatku č. 8 ze dne 25.3.2009, dodatku č. 9 ze

dne 23.9.2009, dodatku č. 10 ze dne 31.3.2010, dodatku č. 11 ze dne 13.10.2010, dodatku č. 12 ze dne 30.3.2011, dodatku č. 13 ze dne 25.4.2012 a dodatku č. 14 ze dne 20.3.2013.

Ing. Petr Kajnar
primátor statutárního města Ostravy
místo: Ostrava
datum: 22-05-2014

Ing. Tomáš Petřík
náměstek primátora
místo: Ostrava
datum: 22-05-2014

Seznam příloh:

- Příloha č. 1 Nemovitý majetek
Příloha č. 2 Movitý majetek

Ověřovací doložka pro vidimaci Poř.č: 70100-0258-0248
Podle ověřovací knihy pošty: Ostrava 1

Tato úplná kopie, obsahující 8 stran souhlasí doslovně
s předloženou listinou, z níž byla pořízena a tato listina je
prvopis, obsahující 8 stran.

Listina, z níž je vidimovaná listina pořízena, neobsahuje
viditelný zajišťovací prvek.

Ostrava 1 dne 12.03.2020
Kantorová Petra

Podpis, úřední razítko

2.04.32 EDUKÁTOR V KULTUŘE

8. platová třída

1. Podávání výkladu k určité problematice nebo expozičnímu objektu, poskytování informačních a demonstrátorských služeb v kulturních institucích včetně předvádění tradičních technologií či prací a aktivit spojených s prezentovanou expozicí či příslušným objektem.

9. platová třída

1. Realizace a lektorování připravených vzdělávacích programů v oblasti hmotného a nehmotného kulturního dědictví pro jednotlivé cílové skupiny spadající do oblasti neformálního nebo formálního vzdělávání s využitím vzdělávacího potenciálu výstupů kulturních institucí a uplatňováním vhodných metodických postupů.

10. platová třída

1. Tvorba vzdělávacích programů v oblasti hmotného a nehmotného kulturního dědictví pro jednotlivé cílové skupiny, jejich příprava a realizace.

2. Poskytování metodické a konzultační pomoci v oblasti hmotného a nehmotného kulturního dědictví pedagogům a subjektům působícím ve vzdělávání a volnočasových aktivitách.

11. platová třída

1. Zpracovávání samostatné koncepce vzdělávací činnosti instituce v oblasti hmotného a nehmotného kulturního dědictví.

2. Tvorba krajské koncepce edukace v oblasti hmotného a nehmotného kulturního dědictví.

3. Tvorba, organizace a realizace vzdělávacích programů v návaznosti na rámcový vzdělávací program a školní vzdělávací programy včetně jejich vyhodnocování a vedení odborných praxí pro studenty středních škol.

4. Tvorba, organizace a realizace vzdělávacích programů v oblasti hmotného a nehmotného kulturního dědictví pro skupiny se speciálními potřebami.

5. Tvorba, organizace a realizace vzdělávacích programů v oblasti hmotného a nehmotného kulturního dědictví spadajících do širokého rámce neformálního a formálního vzdělávání pro nejrůznější cílové skupiny.

12. platová třída

1. Tvorba celostátních koncepcí edukace v oblasti hmotného a nehmotného kulturního dědictví.

2. Tvorba, organizace a realizace meziinstitucionálních vzdělávacích projektů v oblasti hmotného a nehmotného kulturního dědictví včetně koordinace specializované vzdělávací činnosti.

3. Vedení stáží a odborných praxí v oblasti hmotného a nehmotného kulturního dědictví pro studenty pregraduálních a postgraduálních programů vysokých škol.

Příloha č. 3: Výběr programů z brožury ND: Doprovodné programy ND+

+ BALET

12–13

Baletní dílna SPÍCÍ KRASAVICE

Spící krasavice, Čajkovského mistrovské dílo baletní klasiky, prubířský kámen dokonalosti každého renomovaného baletního souboru. Seznamte se s osudem princezny Aurory (Jitřenky), již začarovalo zlo a která se probudí do nového života po stoletém spánku. Provedeme vás baletním příběhem, ale také jeho historií, osudovými momenty a choreografií Marcie Haydé. Nezapomeneme ani na Červenou karkulku, Modrého ptáka, Kocoura v botách, Popelku, Sněhurku, Modrovouse a další postavy, které s tímto baletem souvisejí.

Jak dlouho? 90 minut

Kde? Baletní sál v sídle Baletu ND, Anenské náměstí 2

Pro koho? Děti od 5 let + dospělí bez omezení

Baletní dílna LABUTÍ JEZERO

Připravít se na zhlédnutí tohoto ikonického baletu se vyplatí. Spolu s předními sólisty Baletu ND vás naučíme rozlišit bílou a černou labuť, zaměříme se na princovu lásku, ale i zradu a přísahu. Víte, kdy hovořil Čajkovskij o minutě absolutního štěstí a že prvním choreografem *Labutího jezera* byl Čech? Zkusíte se proměnit v labuť i prince, ukážeme si adagio, pas de quatre... Tato dílna je pro fanoušky baletu téměř povinná.

Jak dlouho? 90 minut

Kde? Baletní sál v sídle Baletu ND, Anenské náměstí 2

Pro koho? Děti od 5 let + dospělí bez omezení

BALETNÍ DÍLNY PRO STUDENTY A DOSPĚLÉ

Vzhledem k zájmu dospělých diváků o hlubší souvislosti či dění „za oponou“ nabízíme setkání na baletních sálech právě jim a starším studentům. Jde o besedy na konkrétní témata, vždy doplněná tanečními ukázkami a komentáři sólistů Baletu ND.

Baletní dílna JEDNODUŠE KYLIÁN

Chystáte se zhlédnout inscenaci *Kylián – Mosty času*? Chcete vědět víc o přípravách představení a o slavném Jířím Kyliánovi, autorovi všech čtyř choreografií? Povíme si o jeho tvůrčích obdobích, rukopisu, zásadních momentech kariéry. Těšit se můžete i na přítomnost tanečnicků Baletu ND, kteří vám předvedou ukázky z této nevhední inscenace a podělí se s vámi o osobní zkušenosti z interpretace díla.

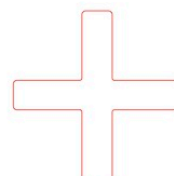
Jak dlouho? 90 minut

Kde? Baletní sál v sídle Baletu ND, Anenské náměstí 2

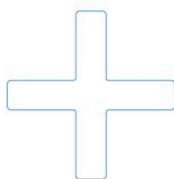
Pro koho? Dospělí a studenti od 12 let

LABUTÍ
JEZERO

DIVADLO? DIVADLO!

TVŮRČÍ DÍLNY O DIVADLE V DIVADLE

DIVADLO? DIVADLO!

V této tvůrčí dílně nahlédneme hravou a zážitkovou formou do divadelního provozu. Nejprve na vás čeká prohlídková hra po Stavovském divadle, na zkušebně se pak dozvíte o divadelních profesích, které jsou divákovu oku skryté, a nakonec si sami ledasco vyzkoušíte.

Jak dlouho? 180 minut
Kde? Hlediště a zkušebna Stavovského divadla
Pro koho? Děti/studenti od 8 do 19 let
Pro kolik? Minimálně 18, maximálně 30 osob

NÁRODNÍ HOŘÍ!

Užijte si dějepis divadelně! Přímo v prostorách historické budovy si hravou formou přiblížíme některé události z doby založení, stavby a vyhoření Národního divadla. Vstoupíme do rolí vlastenců a slavnostně položíme základní kámen, setkáme se s F. Palackým, s prvním ředitelem divadla J. N. Maýrem i s jedním nešťastným hasičem. Formou her si upevníte vědomosti o Národním divadle a zažijete učivo na vlastní kůži!

Jak dlouho? 120 minut
Kde? Národní divadlo
Pro koho? Děti od 10 do 14 let
Pro kolik? Minimálně 18, maximálně 30 osob

JDEME DO DIVADLA!

Nechte své žáky, aby sami přišli na to, co se sluší a co ruší. Tvůrčí dílna, během které v praxi prověříme základy chování ve společnosti. A to všechno v prostorách Stavovského divadla.

Jak dlouho? 120 minut
Kde? Hlediště Stavovského divadla
Pro koho? Děti od 8 do 12 let
Pro kolik? Minimálně 18, maximálně 30 osob

TVŮRČÍ DÍLNY
K PŘEDSTAVENÍM

Před návštěvou činoherních titulů se hravým způsobem seznámíme s tématy a motivy konkrétní divadelní hry a společně se naladíme na návštěvu představení. Dílny jsou určeny především pro studenty středních a vysokých škol, jsou ke vstupence na představení zdarma a konají se dopoledne či před představením v prostorách divadla.

Tvůrčí dílna
KYTICE

Společně se začteme do strašidelných Erbenových textů a do malých scénografických divadelních modelů navrhne, jak by jednotlivé scény básní mohly vypadat na jevišti. A taky si vyzkoušíme, jak lze za pomoci hlasu a mikrofonu navodit tajemnou atmosféru.

Jak dlouho? 120 minut
Kde? Zkušebna Činohry Anenský areál
Pro koho? Studenti od 12 do 19 let
Pro kolik? Minimálně 15, maximálně 25 osob

Tvůrčí dílna
MARYŠA

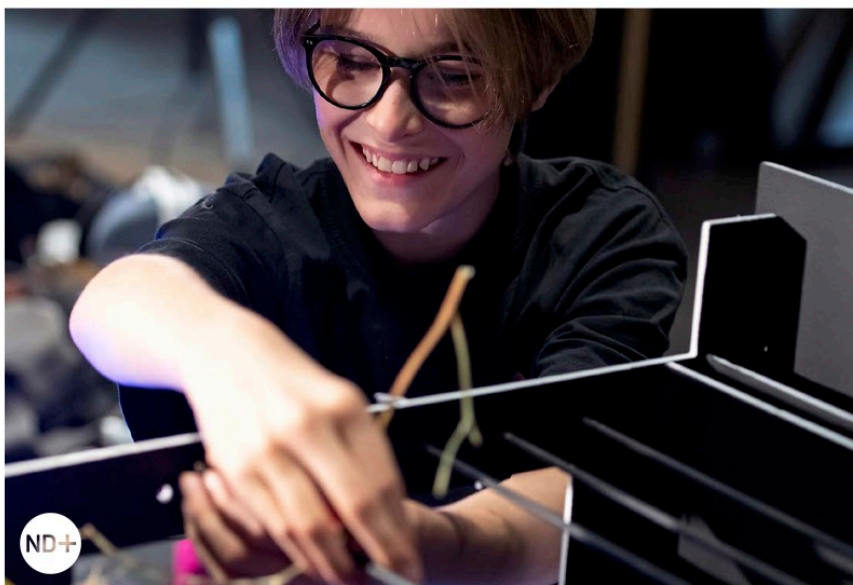
Jaké jsou hranice svobody? Prostřednictvím her a improvizací nahlédneme do hlavního tématu divadelní hry bratrů Mrštíků a představíme si koncept inscenace *Maryša* v Národním divadle.

Jak dlouho? 120 minut
Kde? Zkušebna Činohry Anenský areál / Zkušebna Stavovského divadla
Pro koho? Studenti od 15 do 19 let
Pro kolik? Minimálně 15, maximálně 30 osob

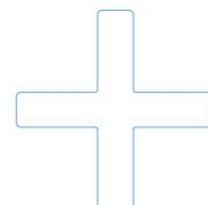
Tvůrčí dílna
MANON LESCAUT

Napsali jste už někdy zamilovanou básničku? Na tvůrčí dílně k představení inscenace *Manon Lescaut* se inspiřujete Nezvalovou poezií a následně něco sami vytvoříte.

Jak dlouho? 120 minut
Kde? Zkušebna Činohry Anenský areál / Zkušebna Stavovského divadla
Pro koho? Studenti od 15 do 19 let
Pro kolik? Minimálně 15, maximálně 30 osob

KYTICE

KURZY

ND
YOUNG

ND YOUNG

Tříměsíční kurz pro studenty středních a vysokých škol, během něhož se účastníci seznámí s chodem Národního divadla. Zhlédnou celkem pět inscenací, které budou doplněny o doprovodné programy – dramaturgický úvod, diskusi s inscenátory a herci a diváckou diskusi *ND Dialog*. Podívají se také do různých prostor Národního divadla od sklepů, přes šatny a zákulisí až po půdu. Kromě toho absolvují v rámci programu kurzu šest workshopů zaměřených na detailnější divadelní práci.

Jak dlouho? 3 měsíce

Kde? Prostory Národního divadla

Pro koho? Studenti středních a vysokých škol

Pro kolik? 20 studentů

BAVME SE O DIVADLE

Jak chápat divadlo, jak umět spolu prožívat divadelní moment, jak si vychutnat představení, to je, oč tu běží! Zpravidla si více užíváme věci, kterým alespoň částečně rozumíme. A právě to je hlavním cílem kurzu: naučit se, jak lépe chápat skrze prožitky a jak lépe prožívat skrze chápání. Každý dobrý kritik musí být především dobrým divákem. Kurz *Bavme se o divadle* se skládá z pěti setkání a dvou návštěv inscenací Činohry ND. Kurz povede zkušený lektor, který vás seznámí se základními postupy analýzy inscenace.

Jak dlouho? 1 měsíc

Kde? Prostory Národního divadla

Pro koho? Veřejnost

Pro kolik? 10 osob

PIŠ HRY!

Kurz tvůrčího psaní pro začínající i pokročilé dramatiky. Kurz nabízí seznámení s různými přístupy a technikami psaní divadelních her, dále prostor pro rozvoj vlastní tvorby, hledání vlastního způsobu psaní, vlastních témat. Pod vedením zkušených lektorů se budete během pravidelných setkání zabývat tématy: Dialog. Jazyk. Postava. Situace. Příběh. Téma.

Jak dlouho? 3 měsíce

Kde? Prostory Národního divadla

Pro koho? Veřejnost

Pro kolik? Minimálně 5, maximálně 10 osob

ČLOVĚK A POLITIKA

Edukativně-divadelní projekt zaměřený na zkoumání našeho politického myšlení. Účastníkům bude během čtyř měsíců poskytnuto odborné a kreativní zázemí, aby mohli sami sbírat a dokumentovat materiál na základě reálných rozhovorů s respondenty z nejbližšího okolí. Naučí se pracovat metodou dokumentárního divadla verbatim a rozlišovat mezi fakty, dokumentem a uměleckou fikcí v divadle. Zároveň budou mít možnost vyzkoušet si dramaturgickou a režisérskou práci a vytvořit si na základě vlastního dokumentárního textu inscenované čtení, které pak bude uvedeno na scéně Národního divadla. Účastníci absolvují 5 workshopů. Součástí projektu je návštěva představení inscenace *Stát jsem já* a diskuse s tvůrci.

Jak dlouho? 4 měsíce

Kde? Prostory

Národního divadla / prostory školy

Pro koho? Studenti a učitelé

středních škol

Pro kolik? Minimálně 10, max. 30 studentů

**PROCHÁZKY VENKU
I NA PRACOVÍSTÍCH**

**TAJEMSTVÍ
FASÁD**

Na fasádách historických budov můžeme objevit velké množství zajímavých detailů. Co jednotlivé symboly představují a proč architekti zvolili právě ten či onen? Podívejte se s námi na známé budovy zblízka. Dalekohledem!

Jak dlouho? 90 minut
Kde? Okolí Národního divadla
Pro koho? Kdokoli od 15 let výše
Pro kolik? 20 osob

**FASÁDY
DĚTSKÝMA OČIMA**

Co je to vlastně fasáda? Proč se na budově Národního divadla objevují zvířata? A co nám všechny ty ozdoby na fasádách mohou prozradit?

Jak dlouho? 60 minut
Kde? Okolí Národního divadla
Pro koho? Kdokoli od 6 let výše
Pro kolik? 20 osob

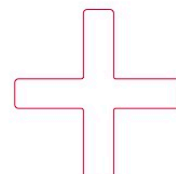
**V HLAVNÍ ROLI:
NÁRODNÍ VČELY!**

Víte o tom, že včely mají různé role, úkoly, zvyky a dokonce tance? Anna Vodrážková, která se stará o včelstva Národního divadla, o nich dokáže zajímavě povídat, a zná přednosti i úskalí městského včelaření.

Jak dlouho? 120 minut
Kde? Areál Dopravy a skladu dekorací ND – Apolinář, Viničná 3, a Národní divadlo
Pro koho? Kdokoli od 8 let výše
Pro kolik? 20 osob

**TAJEMSTVÍ
FASÁD**

Příloha č. 4: Vybrané programy Ateliéru pro děti a mládež z Výroční zprávy o činnosti Ateliéru 2018

Projekty prvního pololetí 2018

(v koprodukcí s NDM a dalšími partnery)

Divadelní workshopy a doprovodné programy

Různorodé doprovodný program k divadelním inscenacím, které odstartovaly činnost Ateliéru pro děti a mládež při NDM, pokračují i v sezóně 2017/2018. Školy nadále nabídku doprovodných programů využívají a vnímají je jako obohacení školní výuky. Workshopy probíhají buď v prostorách divadel (zkušebny, baletní sál) nebo přímo ve škole.

Kromě obecných workshopů a workshopů k představením nabízíme i workshopy s umělci, jedním z nejžádanějších je divadelní workshop Akce Reakce, připravený a vedený herci Petrou Lorencovou a Vítom Rolečkem.

Kromě nabídky workshopů nabízíme zprostředkování prohlídky zákulisí či besedy s umělci a tvůrčími týmy jednotlivých inscenací.

Další novinkou a obohacující zkušeností byla v roce 2018 spolupráce s Denním stacionářem Psychiatrického oddělení ve Fakultní nemocnici v Ostravě. Jednou měsíčně jsme zde vedli divadelní workshop pro klienty Denního stacionáře. Od ledna do června 2018 proběhlo 6 workshopů s velmi pozitivním hodnocením všech zúčastněných stran.

Divadelní ateliér – Činoherní studio

„Dramaták při divadle“, který vznikl v září 2015, odstartoval v sezóně 2017/2018 třetí rok své činnosti. Činoherní studio pod vedením lektorek Radany Otipkové a Terezy Strmiskové a členky činohry Lucie Končokové pracovalo na pravidelných úterních zkouškách od ledna 2018 na autorském scénáři a specializovalo se na 2018 na autorském scénáři a specializovalo se na hledání nosných témat, o které se současná mladá generace nejvíce zajímá.

V lednu 2018 jsme pro členy Činoherního studia uspořádali zájezd do SND Bratislava, na inscenaci Simona Stephense Punk Rock, na které jsme pracovali v předchozí sezóně. Návštěva tohoto představení nás motivovala k myšlence zkusit naše zpracování této hry zařadit do plánů na sezónu 2018/2019. Vedení NDM tento nápad podpořilo a vzhledem k faktu, že se nám podařilo získat grant od Nadace Život umělce, který nám umožnil pokrýt náklady na autorská práva, dramaturgickou spolupráci a oprášovací zkoušky, uvedli jsme v sezóně 2018/2019 hru Punk Rock v nově vznikající komorní scéně Divadla „12“. Hra se uvedla hned třikrát, 1.-3. října 2018 a to v dopoledních hodinách pro školy. Součástí projektu byl krátký workshop a beseda se studenty po skončení představení.

V září 2018 byla také otevřena nová skupina Činoherního studia pro žáky od 12 do 15 let. Do konkurzu se přihlásilo zhruba třikrát více zájemců, než jsme plánovali přijmout. I to svědčí o zvyšujícím se povědomí a zájmu o aktivity Ateliéru pro děti a mládež.

Noc s Andersenem

V roce 2018 se Národní divadlo moravskoslezské již počtvrté zapojilo do celorepublikové akce Noc s Andersenem. Akce proběhla 23. 3. 2018 v Divadle Antonína Dvořáka. Pro dvacítku dětí ve věku 5–9 let byla připravena dobrodružná noc, která byla inspirována knihou Josefa Čapka Povídaní o pejskovi a kočičce. Role pejska a kočičky si tentokrát rozdělili herci Petra Lorencová a Pavel Liška. Do Noci s Andersenem se rovněž zapojilo Operní studio a členové Činoherního studia, a tak se Noc s Andersenem v Národním divadle moravskoslezském setkala s nebyvalým ohlasem.